

Univerzita Karlova v Praze

Katedra mezinárodního práva

Právnická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**“Mezinárodní instrumenty v boji proti organizovanému
zločinu“**

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

Vypracovala: Zita Rákayová, 5. ročník, rok 2007

Strakonická 21, 150 00 Praha 5

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 23.4.2007

Olga Němcová

OBSAH

Obsah	3
Seznam použitých zkratk	6
1. Úvod	8
2. Organizovaný zločin	9
2.1 Historie	9
2.2. Definice	11
3. Základní formy organizované trestné činnosti	17
3.1. Obchod s drogami	17
3.2. Prostituce, převaděčství a obchod s lidmi	17
3.3. Ilegální obchod se zbraněmi	19
3.4. Únosy a vydírání	19
3.5. Korupce	20
3.5. Finanční podvody a padělání	22
3.7. Terorismus	22
4. Mezinárodní instrumenty v boji proti organizovanému zločinu	24
4.1. Práce v rámci OSN	24
4.1.1. Neapolská politická deklarace a Celosvětový akční plán	24
4.1.2. Úmluva OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu	24
4.1.2.1. Organizovaný zločin	25
4.1.2.2. Předmět Úmluvy	26
4.1.2.3. Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti	26
4.1.2.4. Úplatkářství	27
4.1.2.5. Zvláštní vyšetřovací postupy	27
4.1.2.6. Ochrana svědků	27
4.1.2.7. Ochrana spolupracujících osob	28

4.1.2.8. Extradice a mezinárodní spolupráce	29
4.1.3. Protokol proti obchodování s lidmi, zvláště ženami a dětmi	29
4.1.3.1. První část - Všeobecná ustanovení	30
4.1.3.2. Druhá část - Ochrana obětí obchodu s lidmi	31
4.1.3.3. Třetí část - Prevence, spolupráce a další opatření	32
4.1.4. Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky	32
4.1.5. Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní a obchodu s nimi	33
4.1.6. Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking	34
4.2. Mezinárodní instrumenty pro boj v oblasti praní špinavých peněz	36
4.2.1. Čtyřicet doporučení FATF	36
4.2.2. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (Štrasburská konvence, Úmluva Rady Evropy)	37
4.2.3. Směrnice Rady Evropy č. 91/308/EEC o prevenci využívání finančního systému za účelem praní peněz (z 10.6.1991)	38
4.2.4. Globální program OSN proti praní špinavých peněz	42
4.2.5. Wolfsbergské zásady	43
4.3. Mezinárodní instrumenty v boji proti korupci	44
4.3.1. Trestněprávní úmluva o korupci	45
4.3.2. Občanskoprávní úmluva proti korupci	46
4.3.3. Úmluva proti podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích	47
4.3.4. Úmluva o boji proti korupci, vztahující se k úředníkům Evropských společenství nebo úředníkům členských zemí Evropské unie	49
4.4. Instituce pro implementaci, rozvíjení a kontrolu dodržování těchto úmluv	49
4.4.1. OSN	49
4.4.2. Rada Evropy	50
4.4.2.1. Group of States against Corruption při Radě Evropy (GRECO)	50
4.4.2.2. OCTOPUS	51

4.4.3. OECD	51
4.4.4. Ostatní mezinárodní organizace	52
4.5. Instituce zabývající se bojem proti korupci	52
4.5.1. Evropský úřad boje proti podvodům – OLAF	52
4.5.2. SECI - Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě	54
4.5.3. Mezinárodní obchodní komora	55
5. Závěr	56
Seznam literatury, dalších zdrojů online a legislativních zdrojů	58

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BCII - Bank of Credit and Commerce International

BEEPS - Business Environment and Enterprise Performance Survey

CICAD - Inter-American Drug Abuse Control Commission

CICP - Centre for International Crime Prevention

CPI - Corruption Perception Index

EBRD - European Bank for Reconstruction and Development

EU - Evropská unie

EUR - euro

EUROPOL - European Police Office

FATF - Financial Action Task Force

GPAC - Office for Drug Control and Crime Prevention, Global Programme against Corruption

GPAML - Global Programme against Money Laundering

GRECO - Group of States against corruption

IAI - Ionic-Adriatic Initiative

ICC - International Chamber of Commerce

ILO - International Labour Organization

INTERPOL - International Criminal Police Organization

ISPA - Instrument for Structural Policies for Pre-accession

MONEYVAL - the Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures

OAS - Organisation of American States

ODCCP - Office for Drug Control and Crime Prevention

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development

OLAF - Office de la Lutte Anti-Fraude

OSCE - Organisation for Security and Cooperation in Europe

OSN - Organizace spojených národů

PEP - politically exposed person

SAPARD - Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development

Sb.m.s. - Sběrka mezinárodních smluv

SECI - South-East European Co-operation Initiative

SECP - South-East European Co-operation Process

SPOC - Stability Pact Initiative on Organised Crime

StGB - Strafgesetzbuch

UCLAF - Unité de Coordination de la Lutte Anti-Fraude

UNDCP - United Nations International Drug Control Programme.

UNHCR - The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees.

UNICRI - United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute

UNODC - United Nations Office on Drugs and Crime Prevention

1. Úvod

Organizovaný zločin představuje globální bezpečnostní riziko. Expanze tohoto fenoménu může vést k destabilizaci světového ekonomického i politického systému, přičemž se jeho aktivity zaměřují zejména na rozvojové země a země, které se nacházejí v transformačním stádiu ekonomiky. Cílem organizovaného zločinu je nejen dosažení maximálních zisků, ale i ekonomického, společenského a politického vlivu. Proto ignoruje státy, jejich hranice i zákony a vytváří si uvnitř společnosti své vlastní paralelní, na státu nezávislé struktury. Zločinecké struktury organizovaného zločinu používají k dosahování svých cílů jakýchkoli prostředků. Jde o prostředky jak otevřené, jako je násilí, teror, vydírání nebo zastrašování, tak i prostředky méně viditelné, o to však pro společnost nebezpečnější, jako jsou zejména korupce, diskreditace nepohodlných osob či institucí nebo legalizace výnosů z trestné činnosti prostřednictvím zdánlivě legálního podnikání či investování.¹

Je zřejmé, že boj proti nebezpečím vyplývajícím z aktivit organizovaného zločinu nelze vést v současné době již pouze na úrovni národních států. Je nutná mnohem širší, celoevropská i mezinárodní spolupráce na tomto poli, neboť jen tímto způsobem lze nalézt přiměřenou odpověď na bezpečnostní, ekonomické, sociální a politické problémy, které organizovaný zločin pro světové společenství představuje.

Základem pro úspěšnou realizaci všech opatření v oblasti boje s organizovaným zločinem na evropské a mezinárodní úrovni jsou dohody, konvence a úmluvy, které byly přijaty v posledních letech.

---

¹ „V roce 2003 se na území ČR nejaktivněji projevilo organizovaný zločin napojený na osoby ze zemí bývalého Sovětského svazu. Jeho snahu o infiltraci do ekonomických struktur provázela mj. zájem o privatizaci určitých podniků a nadstandardní vazby na některé správce konkurzních podstat, likvidátory, exekutory, advokáty a notáře. Bezpečnostní informační služba registrovala umísťování českých společností do zájmových firem a hledání agentů, kteří by z nítra vybraných společností přinášeli informace. Podobně jako v minulosti byly zaznamenány podezřelé investice do nemovitostí – rodinných domů, administrativních budov, hotelů a restaurací – následně pronajímáných různým podnikatelům, kteří se tak mohou dostat do sféry vlivů zločineckého uskupení“. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2003.

2. Organizovaný zločin

2.1. Historie

Organizovaný zločin má dlouhou a bohatou historii. Pomineme-li mnohasetletou tradici tajných společností, které stály u počátků asijských zločineckých bratrstev (tajná společenství vznikala např. již v čínské dynastii Han v letech 206 př.n.l. – 220 našeho letopočtu²), lze vznik zločineckých organizací v moderní podobě klást do období 18. a 19. století a situovat především do Itálie a Spojených států. V Itálii počátkem 18. století vznikl spolek Camorra jako organizace chránící zájmy vězňů ve věznicích. Tito vězni po svém propuštění pokračovali v této činnosti jako „pouliční Camorra“, měli své špióny v řadách policie a tím si zajistili přísun potřebných informací o chystaných akcích proti ní. V USA vznikla zločinecká organizace „Cosa Nostra“, která je stále pojmem mezi zločineckými organizacemi. Její základnu tvoří řada příslušníků Mafii³ z Itálie, kde první světová válka přivedla italské mafie k výraznému oslabení a některé téměř k zániku.

Až do období po druhé světové válce se aktivity organizovaného zločinu omezovaly hranicemi jednotlivých států, s výjimkou obchodu s drogami či pašování alkoholu. V posledních třech desetiletích dochází ke skutečné globalizaci organizovaných kriminálních aktivit. Ty získávají nové internacionální dimenze, v nichž se zločinecké organizace přetvářejí v nadnárodní korporace. Organizovaná zločinnost se rozšiřuje prakticky do všech západoevropských států, narůstající problém představuje i v zemích střední a východní Evropy (zejména bývalého SSSR).

V druhé polovině 20. století se změnily podmínky, v nichž operovalo jak legální, tak i nelegální podnikání. Dochází ke globalizaci mezinárodních obchodních a finančních sítí, narůstá vzájemná závislost a propojenost států, národů a ekonomik. Objevují se informační dálnice, narůstají transfery lidí. Nejvýznamněji se tento trend objevuje v oblasti dopravy, společně s mobilitou populace narůstá i mezinárodní obchod. To vše se následně odráží ve sféře „šedých“ a „černých“ ekonomik. Národní bezpečnostní složky nejsou schopny tak velký objem dodávek a lidí, přecházející přes území jejich zemí, kontrolovat a pro zločinecké organizace jsou celní kontroly pouze malým problémem.

---

² Chmelík Jan a kolektiv. Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu. Praha: Linde, 2004, s. 58

³ Pod pojmem MAFIE se rozumí nejen tzv. Sicilská mafie, původně operující na italské Sicílii, s hlavními řídicími centry ve městech Palermo, Trapani a Agrigento, ale obecně též i všechny další zločinecké organizace založené s cílem organizovaného páčání nejzávažnějších forem trestné činnosti za účelem dosažení vysokých nelegálních zisků kdekoli na světě.

S rozvojem dopravy, telekomunikací a mezinárodního obchodu probíhá i rozvoj globálních finančních sítí. Ty na jedné straně urychlují obchodní transakce, na druhé straně napomáhají při zastírání původu peněz. Jejich prostřednictvím dochází k rychlému a snadnému transferu zisků z nelegální činnosti.

Praní špinavých peněz, „matka všeho zločinu“⁴, se řadí v oblasti organizovaného zločinu k nejsofistikovanějším operacím. Výraz praní špinavých peněz se odvozuje z období po zavedení prohibice ve Spojených státech amerických v roce 1920⁵. Díky kriminalizaci spotřeby alkoholu a vysoké neuspokojené poptávce se rozmohlo pašování alkoholu zejména z mnoha karibských oblastí. Vysoké zisky, které byly při těchto obchodech realizovány, legalizovaly tehdejší organizované skupiny pomocí sítí prádelen a mandloven. Ilegálně získané prostředky byly směřovány s výnosy z legální činnosti a účetní výkazy, resp. obraty těchto podniků, byly patřičně upraveny tak, aby legální původ prostředků nemohl být odhalen. Techniky podobné té nejstarší se ve světě praní špinavých peněz vyskytují dodnes.

V tisku se termín praní špinavých peněz objevil až v roce 1973 v souvislosti se skandálem Watergate.⁶ Následné změny legislativy směřující k důsledné ochraně soukromí občanů se však projevíly kontraproduktivně v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti i proti organizovanému zločinu jako takovému.

Přestože existovaly informace o legalizaci výnosů z trestné činnosti, nebyla tato aktivita dlouhá léta kvalifikována jako trestný čin. Významnými milníky v nahlížení světového společenství na problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti bylo zejména odhalení rozsáhlého praní špinavých peněz, korupce a spojení s aktivitami organizovaného zločinu známé bankovní instituce Bank of Credit and Commerce International (BCII)⁷ a především útok na World Trade Center a Pentagon teroristickou organizací Al-Kajda 11. září 2001.

---

⁴ *Michell, A., Sikka, P., Willmott, H. The Accountants' Laundromat, Essex, Association for Accountancy & Business Affairs, 1998*

⁵ Prohibice byla v USA zavedena 16.1.1920 osmnáctým dodatkem k Ústavě a Národním zákonem o prohibici.

⁶ Politický skandál v USA, týkající se vnitropolitické předvolební špionáže a získávání finančních prostředků pro Výbor znovuzvolení prezidenta Richarda Nixona, který byl v důsledku těžkých obvinění nucen odstoupit z funkce. V rámci vyšetřování získaných finančních prostředků byly odhaleny i případy nelegálních výnosů z organizovaného zločinu.

⁷ BCII – Bank of Credit and Commerce International měla od počátku své existence velmi spletitou a rozříštěnou strukturu tak, aby se mohla účinně vyhýbat všem restrikcím a kontrolám a provozovat ilegální činnost, kvůli které byla založena. Banka, ovládaná pákistánskými finančníky, ale založená v Lucembursku a na Kajmanských ostrovech z důvodu silné ochrany bankovního tajemství v tamních jurisdikcích, byla zapojena do masivního praní špinavých peněz, rozsáhlé korupce a podporovala různé formy organizovaného zločinu.

Velký vliv na rozvoj organizovaného zločinu má vliv i stav společnosti. Smutnou skutečností je, že poptávka po nelegálním zboží a službách ve světovém měřítku neustále stoupá. Objevuje se poptávka po „módních“ druzích zboží, lidé v méně rozvinutých zemích se snaží vyrovnat modelu spotřeby v hospodářsky vyspělých státech. Ilegální komoditou globálního významu se stávají drogy, ilegálně kopírované nahrávky a počítačové programy.

Prvotní cíle vzniku organizací a spolků nebyly, až na výjimky, zločinné a byly vybudovány převážně za účelem ochrany sociálního postavení určité skupiny lidí. Vývojem a změnou základny svých členů získali postupně cejch zločinecké organizace.

Můžeme konstatovat, že v dnešní době je organizovaný zločin ve všech svých podobách přítomen po celém světě a současná situace napomáhá bohužel k jeho rozmachu. Faktory, které k tomu přispívají, mohou být ve svém souhrnu jak jevy pozitivními, jako je třeba evropská integrace, která přinesla kromě jiného volný pohyb kapitálu, zboží a služeb a v této souvislosti rozvíjející se internacionalizaci organizované kriminality, tak jevy negativními, jako nestabilita, chudoba, zvýšená a nekontrolovaná migrace, časté střídání vlád a státní moci v některých rozvojových zemích. V některých případech, jak tomu bylo v nedávné historii některých států Latinské Ameriky, organizované skupiny přímo využily hospodářské a politické nestability, získaly nepřiměřený vliv na chod státu a zapříčinily zhroucení demokratických institucí.

„Historie ukazuje, že organizovaný zločin dovede mistrně využívat politických a společenských zvrátů, kdy se projevuje dočasné oslabení státní moci.“⁸

2.2. Definice

Jednotná a mezinárodně platná definice organizovaného zločinu není dosud formulována a vymezení tohoto pojmu není jednoduché. Význam tohoto termínu není přesný, ani u nás, ani ve světě. Je to dáno odlišnou kulturou, prostředím a společností, ve které organizovaný zločin vznikl a ustálil se. Z. Karabec v této souvislosti podotýká, že *organizovaný zločin jako právní kategorie je fenomén kvalitativně odlišný od ostatních („klasických“) forem trestné činnosti, jak je např. majetková nebo násilná kriminalita, mravnostní kriminalita, trestná činnost proti veřejnému pořádku apod. Tato kvalitativní odlišnost je zřejmá již z toho, že se dosud*

---

⁸ Němec, M. Organizovaný zločin. Praha: Naše vojsko, 1995, s. 17,18.

uspokojivě nepodařilo ani v právním řádu České republiky ani v právních normách v jiných státech jednoznačně definovat pojem „organizovaný zločin“ a právně relevantně určit jeho znaky.⁹

Průzkum v tomto směru provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti¹⁰, ve kterém se jeho autor přiklání k rakouskému modelu definování organizovaného zločinu (§ 278a StGB): odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude potrestán ten, kdo na delší dobu založí organizaci podobnou podniku, s větším počtem osob, nebo kdo se podílí na činnosti této organizace jako její člen,

- jestliže cílem této organizace, i když ne výlučným, je opakovaná a plánovaná trestná činnost proti životu, tělesné integritě, svobodě nebo majetku, nebo páčání závažných trestných činů vztahujících se k prostituci, k obchodu s lidmi nebo k nelegální imigraci, k nelegálnímu obchodu se zbraněmi, s jaderným nebo radioaktivním materiálem, toxickým odpadem, padělanými penězi nebo drogami,
- jestliže tato organizace dosahuje zisku ve větším rozsahu nebo získává významný vliv na politiku nebo hospodářství,
- a jestliže se snaží toho dosáhnout korupcí, zastrašováním nebo zvláštními opatřeními, aby se vyhnula trestnímu stíhání.

Tato definice obsahuje základní charakteristiku organizovaného zločinu jako podniku, organizace a jev ní podrobný výčet zakázaných kriminálních aktivit.

Další definici organizovaného zločinu můžeme nalézt v dokumentu Evropské unie z 21.12.1998 „Joint Action on making it a criminal offence to participate in criminal organization in the member States of European Union – 98/233 JHA (Společná akce k trestání účasti na zločinecké organizaci v členských státech EU). V čl. 1 tohoto dokumentu je zločinecká organizace definována jako: „strukturované sdružení (association) více osob ustanovené na delší dobu k páčání trestných činů, za které lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí čtyři roky nebo vyšší trest, jestliže takové trestné činy spočívají v získání hmotného prospěchu, nebo jsou prostředkem k jeho získání a vzhledem k okolnostem nepřipustně ovlivňují činnost veřejných orgánů“. To, co se podle odst. 1 tohoto dokumentu

---

⁹ Karabec, Z. K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. Trestní právo, 1999, č. 2, s. 8.

¹⁰Karabec, Z. Některé přístupy k právnímu definování organizovaného zločinu. Účinnost právních prostředků proti organizovanému zločinu. Praha: IKSP, 1999, s. 12-17.

považuje za trestný čin, je definováno ve druhém článku Úmluvy o Europolu. Dále je v tomto druhém článku pro členské státy deklarována povinnost prohlásit ve svých národních právech za trestné činy:

1. jednání jakékoli osoby, která se úmyslně, se znalostí cíle a celkové zločinecké činnosti organizace nebo úmyslu organizace spáchat trestný čin uvedený v čl. 1, aktivně zúčastňuje:

a) zločinecké činnosti organizace spadající pod čl. 1, i když tato osoba se přímo nepodílí na spáchání trestného činu, a, v souladu s obecnými principy trestního zákona členského státu i tehdy, když ke spáchání takového trestného činu nedojde, nebo

b) jiné činnosti organizace a je si vědoma, že tato účast přispívá k dosažení výsledků zločinecké činnosti organizace uvedených v čl. 1.

2. Jednání jakékoliv osoby spočívající v dohodě s jednou nebo více osobami, že bude vyvíjena činnost, která, jestliže by se uskutečnila, by zahrnovala trestnou činnost spadající pod čl. 1, i když tato osoba se přímo nepodílí na spáchání této trestné činnosti.

Uvedený dokument nemá charakter mezinárodní konvence, tedy nepodléhá ratifikaci. Každý stát, jakmile se stane členským státem EU, ho musí respektovat a plnit.

V Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu¹¹ se již v preambuli uvádí:

Státy se zavazují spolupracovat v co nejširším rozsahu při prevenci a kontrole organizovaného zločinu. Pro účely této konvence organizovaný zločin znamená skupinové činnosti tří nebo více osob, s hierarchickým spojením nebo osobními vztahy, které umožňují jejich šéfům dosahovat zisk, nebo kontrolovat území nebo trhy, vnitřní nebo zahraniční, prostřednictvím násilí, zavražďování nebo korupce, a ve spojení s trestnou činností pronikat do legální ekonomiky. Demonstrativně potom Úmluva vymezuje okruh typických kriminálních aktivit organizovaného zločinu:

- nelegální obchod s narkotiky nebo psychotropními látkami
- obchod s lidmi
- nelegální obchod nebo krádeže kulturních statků
- praní špinavých peněz

---

¹¹ Tato Úmluva navazuje na závěry X. kongresu OSN o prevenci kriminality a zacházení s pachateli, který se konal v dubnu 2000 ve Vídni.

- padělání peněz a platebních karet
- krádeže jaderných materiálů, jejich zneužití nebo pohrůžka zneužití k poškození veřejných zájmů
- teroristické útoky
- nelegální obchod nebo krádeže zbraní, výbušnin nebo munice
- nelegální obchod nebo krádeže motorových vozidel
- korupce veřejných činitelů.

Samozřejmě se setkáváme ve studiích různých autorů s jejich vlastními definicemi. Jako příklad lze uvést studii O. Osmančíka, kde organizovaný zločin vymezuje jako „specifický typ mnohostranné trestné činnosti vykazující řadu shodných formálních rysů s podnikatelskou činností, organizovaný za účelem dosahování maximálního zisku bez ohledu na použité prostředky a oblasti podnikání“.¹²

Od jiných forem kriminality odlišují organizovaný zločin následující identifikační znaky:

- spolupráce více než dvou osob
- podezření ze spáchání závažné trestné činnosti
- činnost zaměřená na honbu za ziskem
- v organizaci má každý své konkrétní a specifické úkoly
- činnost je dlouhodobá
- uvnitř organizace panuje určitá forma kázně a kontroly
- páčání trestné činnosti na mezinárodní úrovni
- používání násilí a jiných prostředků
- využívání stávajících hospodářských a obchodních struktur ve svůj prospěch

---

¹² Osmančík, O. Pravděpodobné modely organizované kriminality. Současný stav v České republice. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994, s. 14 a násl., s. 24.

- napojení organizace na procesy praní peněz

Vedle těchto hlavních znaků stojí i znaky doprovodné. Můžeme sem zařadit přijímání tzv. ochranných opatření proti odhalování a případnému postihu, jako je ničení a podvrhování stop, zastrasování a likvidace svědků, útěk do ciziny, padělání osobních dokladů apod. Dále pak používání násilí nebo pohrůžky násilím, které bývá orientováno zejména proti konkurenčním zločineckým bandám v rámci boje o teritoria, proti osobám, které „stojí v cestě“ jako je bankovní personál, hlídači a strážci, nepohodlní svědci, proti vlastním členům za porušení kázně nebo disciplíny, případně za zradu proti osobám, které odmítají poskytovat „výpalné“, proti osobám spolupracujícím s policií a soudem, proti veřejně činným osobám, jako jsou politici, představitelé policie a justice, novináři angažující se proti zločineckým organizacím.

Dalším doprovodným znakem je internacionalizace organizované kriminality (hovoříme o tzv. nadnárodní organizované kriminalitě, přeshraniční kriminalitě, globální kriminalitě aj.) Je logické, že tomuto druhu kriminality mohou, a velice často jsou, hranice jednoho státu příliš těsné, proto dochází k propojování různých zločineckých organizací, případně k jejich spolupráci a k aktivitě těchto skupin i mimo působiště svého vzniku. Nejedná se pouze o překročení teritoria v rámci pár sousedních států, ale nezřídka i o překročení hranic kontinentů, což je charakteristické zejména pro oblast pašování drog a zbraní nebo nelegální migraci. Organizovaný zločin se tak stává nadnárodním jevem. Podle názoru J. Musila *je pro řadu zločineckých odvětví vnitrostátní rámec příliš těsný, protože omezuje odbyt „zboží“ a znemožňuje dosahovat maximální zisk, kromě toho pohyb přes hranice států usnadňuje bezpečné ukrytí kořisti a snižuje riziko dopadení.*¹³ Internacionalizace je pro pachatele tedy velmi výhodná. Pohyb pachatelů a zboží přes hranice poskytuje zločincům větší bezpečí a znesnadňuje fungování policie a justice. Co se týče přepravy zboží, je nemyslitelná absolutní fyzická kontrola nákladů na hranicích, což je opět bohužel plusem pro pachatele.

Využívání prvků moderní infrastruktury je dalším znakem dnešní organizované kriminality. Není bohužel výjimkou, a spíše bych si troufla tvrdit skoro i pravidlem, že zločinecké organizace jsou lépe vybaveny co se týče výpočetní techniky, telekomunikačních prostředků, zbraní a dopravních prostředků než je tomu u orgánů s organizovanou kriminalitou bojujících.

¹³ Scheinost, M. a kol. Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice. Praha : IKSP, 1997, s. 4.

Také úroveň těchto prostředků je nesrovnatelně vyšší v porovnání s „tradiční“ kriminalitou. Na straně jedné stojí totiž abnormální zisky zločineckých organizací, které si díky nim mohou „dovolit zainvestovat“ v této oblasti a na straně druhé omezený rozpočet, kterým disponují orgány policie.

Z výše uvedených dokumentů a porovnáním jednotlivých přístupů lze definovat organizovaný zločin jako: **opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).**

S pojmem organizovaný zločin obecně souvisí i v dnešní době velmi často používaný termín **terorismus**. Politicky a nábožensky motivovaný terorismus bývá někdy podřazován pod širší pojem organizovaná kriminalita. Nelze popřít, že některé znaky jako dlouhodobost, dělba činností, skupinovitost, plánovitost, soustavnost a jiné, jsou s organizovaným zločinem totožné. I metody a prostředky dosahování cílů jsou obdobné. Základní odlišností, která ale stojí mezi takovouto podřaditelností, je dominantní rys organizovaného zločinu a to už potřetí zmiňovaná kaskáda těchto činností: získání zboží, jeho uplatnění na trhu, případně realizace určité služby, maximalizace zisku a následně jeho legalizace, tzn. dosažení peněžního zisku. Proto problematika terorismu stojí řekněme vně organizované kriminality a tvoří samostatný jev, který je nutno z tohoto pohledu zkoumat. Ani tato práce si neklade za cíl s tímto pojmem dále pracovat.

3. Základní formy organizované trestné činnosti

3.1. Obchod s drogami

S příchodem moderní doby, se všemi jejími sociálními problémy, se drogy (včetně alkoholu a tabáku), přirozeně staly tržním zbožím a součástí konzumní kultury moderní společnosti. Současně se ukázalo ve větší míře, jak zhoubné následky můžou drogy ve spojení se špatnými sociálními podmínkami mít (alkoholismus atd.). Už to nebyla otázka jen problémového jedince nebo rodiny, stalo se to věcí celé společnosti. Což vedlo mnohé vlády (zcela v souladu s tradiční a nic neřešící konzervativní ideologií) k zavedení represivních prohibičních opatření, aniž byly řešeny sociální příčiny těchto jevů. Mělo to však zcela jiný účinek, než si vlády představovaly.

Je známo, že např. prohibice zavedená ve 30. letech v USA měla za následek nebývalý rozvoj kriminality a struktur organizovaného zločinu, zabývajícího se obchodem s nelegálním lihem. Po odeznění prohibice se tyto mafie soustředily na jiné komodity včetně tvrdých drog a pokračují ve své činnosti dodnes. Z drogového obchodu vznikl obrovský celosvětový trh, který od konzumentů inkasuje nesmírné zisky.

3.2. Prostituce, převaděčství a obchod s lidmi

Obchodování s lidmi, které také můžeme nazvat novodobým otroctvím, je celosvětově rozšířený fenomén. Jeho výskyt podporují především nerovnováha mezinárodních ekonomických vztahů, chudoba, tolerance k porušování lidských práv a politická nestabilita v zemích původu, nedostatečná informovanost veřejnosti i obětí a nedostatečné právní vědomí, posunutý systém hodnot ve společnosti, přílišná orientace na principy tržního chování a mýtus lehkého a pokojného života v bohatších zemích, vysoká poptávka po levném, prodejném sexu a po levné pracovní síle v cílových zemích a často i nejrůznější formy genderové či rasové diskriminace.

Přesně statisticky vyjádřit rozsah tohoto problému není snadné a proto se odhady počtu obětí značně liší. Různé mezinárodní studie uvádějí, že ročně je celosvětově obchodováno 700 tisíc až 2 miliony osob, přičemž 300 až 500 tisíc osob je každoročně obchodováno v rámci Evropy.

Odhaduje se, že celosvětový roční příjem z obchodu s lidmi se pohybuje mezi 8,5 až 12 miliardami EUR. Podle nejaktuálnější studie Mezinárodní organizace práce (ILO) je na celém světě 12,3 milionu osob obětí nucené práce, přičemž z tohoto počtu je 2,4 milionu osob zároveň obětí obchodu s lidmi za tímto účelem; roční zisky pachatelů jsou pak odhadovány na 31,6 miliard dolarů.

Už z těchto hrubých odhadů je zřejmé, že se jedná o jednu z nejvýnosnějších forem mezinárodního organizovaného zločinu, která přináší organizátorům zisky srovnatelné se zisky z nelegálního obchodu s drogami a nebo zbraněmi. Oproti zmíněným druhům trestné činnosti zde však hrozí daleko menší riziko, že pachatelé budou odhaleni a potrestáni, neboť využívají bezmocného postavení, ve kterém se jejich oběti často ocitají, zejména z důvodu nelegálního pobytu na území cizího státu. Obchod s lidmi proto rovněž znamená závažné porušování lidských práv obětí. V boji proti obchodu s lidmi pak nestačí jen trestně právně postihnout pachatele, ale je třeba také vytvářet podmínky pro pomoc obětem a pro jejich znovuzачlenění do společnosti, a zejména pak působit preventivně. Vzhledem k tomu, že jde většinou o organizovanou kriminalitu s mezinárodním prvkem, je nutné vytvářet a využívat možnosti mezinárodní spolupráce.

Pachatelé z organizovaných zločineckých struktur se snaží veškeré zisky pocházející z této trestné činnosti převést do legálních forem podnikání (praní špinavých peněz) a následně se etablovat a legalizovat své postavení, což znamená značné bezpečnostní riziko pro demokratickou společnost obecně. Dalšími alarmujícími společenskými hrozbami, které z obchodu s lidmi vyplývají, je zejména destabilizace demografické situace a pracovního trhu ve zdrojových zemích, kde dochází k nenapravitelným ztrátám lidských zdrojů, ohrožení veřejného zdraví a rozpad společenských vazeb.

Obecně se dá říci, že k rozvoji obchodu s lidmi v celosvětovém měřítku přispívají především tyto faktory:

- nerovnováha mezinárodních ekonomických vztahů,
- chudoba a politická nestabilita v zemích původu,
- častý je i silný tlak rodiny a sociálního okolí na ženu,
- vysoká tolerance k porušování lidských práv (především v zemích původu),
- nerovnoprávnost pohlaví v zákonech i v praxi,
- vysoká poptávka po levném, prodejném sexu a po levné pracovní síle,

- nedostatečná informovanost veřejnosti i obětí, nedostatečné právní vědomí,
- posunutý systém hodnot ve společnosti, přílišná orientace na principy tržního chování,
- morální nedocenění vlastní osobnosti, neschopnost seberealizace,
- touha žen uniknout z nudného, neperspektivního životního stylu,
- mýtus snadného a pokojného života na Západě,
- protichůdné mýty o obětech obchodování s lidmi (např. „slušné dívce se to stát nemůže“ až po druhý extrémní názor „může se to stát každé, nic proti tomu nemohu dělat, risknu to a vezmu nabízenou pracovní příležitost“),
- naivita žen při hledání dobře placené práce či partnera za účelem sňatku, aj.

3.3. Ilegální obchod se zbraněmi

Zbraně v rukou zločinců, teroristů, povstalců a nebo dětí - to jsou obrázky, které vidáme poměrně často. Obchod se zbraněmi je výnosný byznys a obchodníci se často neptají, kde jejich zboží končí. Mezinárodní organizace ale chtějí udělat vše proto, aby se zbraně dostaly jen do povolanych rukou a aby státy nesly zodpovědnost za to, kdo střílí z jejich pušek.

Nejrozšířenější vražednou zbraní světa je ruský samopal Kalašnikov - odhaduje se, že na Zemi je současně asi sto milionů kusů. Každý rok se na celém světě vyrobí osm milionů zbraní a tisíc lidí denně je zabito lehkými zbraněmi. Na světě je v současné době dostatek střeliva na to, aby každý obyvatel planety dostal dva smrtelné výstřely. Do obchodu se zbraněmi se investují neuvěřitelné peníze. Globální výdaje na zbrojení jsou patnáctkrát vyšší než roční výdaje na mezinárodní pomoc. Nikdo už nemůže předstírat, že se ho to netýká. Podle statistik patří Evropská unie společně s Ruskem a Spojenými státy k největším vývozcům zbraní. Přitom nejméně čtvrtina obchodu s lehkými zbraněmi není legální.

3.4. Únosy a vydírání

Vydírání představuje velmi klasické mafiánské podnikání, jakousi daň nebo výpalné za to, že podnikatelé mohou relativně beze strachu působit v oblasti patřící pod kontrolu nějaké organizace. Podobná činnost může mít řadu podob, které se liší delikátností, počínaje „obstaráním pracovních míst“ pro sympatizující s mafií, „spolupodnikáním“, kdy mafie přímo vstupuje do podniku a únosy nebo vyhrožování na druhé straně.

3.5. Korupce

Formy korupčního jednání organizovanými zločineckými strukturami se projevují prakticky ve všech oblastech hospodářství. Současnými policejními metodami vyšetřování se daří tyto trestné činy prokázat jen velmi obtížně. Světová banka se v rámci studie podnikatelského prostředí pokusila zjistit jednak rozsah korupce a jednak i rozsah v jakém se firmy podílejí na ovládnutí státu a jak si jednotlivé firmy vedou při uplácení státních úředníků v transformujících se zemích. Podle studie provedené společností BEEPS¹⁴ (Tabulka č. 1) podniky v zemích nových členů EU a kandidátských zemí platí v průměru 2,1% svých ročních výnosů v podobě neoficiálních plateb veřejným činitelům. Dle této studie společnosti v České republice vynakládají 2,5% svých ročních příjmů na uplácení státních úředníků, cca 60 mld. CZK, což z korupce činí jeden z největších zdrojů špinavých peněz.

Tabulka č. 1: Průměrný podíl ročních příjmů vynaložených firmami v kandidátských a nově přistoupených zemích EU na neoficiální platby veřejným činitelům (v %)

Země	Průměr	Počet respondentů
Bulharsko	2,1	98
Česká republika	2,5	97
Estonsko	1,6	92
Maďarsko	1,7	91
Litva	2,8	75
Polsko	1,6	175
Rumunsko	3,2	99
Slovensko	2,5	80
Slovinsko	1,4	98
Lotyšsko	1,4	121

Zdroj: Transparency International Slovensko, (2003). BEEPS Interactive Dataset, www.worldbank.org/wbi/governance

¹⁴ Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS) - Průzkum podnikatelského prostředí a výkonnosti podniků

Výběr států dle umístění v žebříčku CPI¹⁵

rok	země	CPI	pořadí země na světě	v EU
2004	Finsko	9,7	1	1
	Velká Británie	8,6	11	5
	Rakousko	8,4	13	6
	Francie	7,1	22	11
	Slovinsko	6,0	31	15
	Řecko	4,3	49	21
	Česko	4,2	51	22
	Slovensko	4,0	57	23
2005	Finsko	9,6	2	2
	Rakousko	8,7	10	7
	Velká Británie	8,6	11	8
	Francie	7,5	18	12
	Slovinsko	6,1	31	19
	Česko	4,3	47	24
	Řecko	4,3	47	24
	Slovensko	4,3	47	24

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Korupce>

¹⁵ tzv. index vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI); používá se od roku 1995. Měření míry korupce ve státě je velmi obtížné. Nelze srovnávat úroveň korupce podle měřitelných dat (např. počet zatčených nebo počtu soudních případů). Taková data totiž vypovídají více o vůli a schopnosti státu korupci odhalovat a potírat. Proto se používá metoda subjektivního vnímání korupčního prostředí mezi podnikateli, analytiky, státními úředníky apod.

3.6. Finanční podvody a padělání

Finanční podvody jsou ve světě zatím stále největším zdrojem špinavých peněz. Do této kategorie spadají všechny nelegální transfery majetku v rámci privatizace a podvody spojené se zpronevěrou různých subvencí, správou cizího majetku, poskytováním úvěrů, zvýhodňováním věřitelů nebo dlužníků, likvidacemi podniků či přeléváním aktiv v rámci konkurzního řízení. V oblasti padělaných dokladů, veřejných listin apod. se i Česká republika stává padělatelskou velmocí, což mimo jiné vede k latentní trestné činnosti ekonomického charakteru. Do oblasti finančních podvodů spadá i nejnovější odvětví trestné činnosti – počítačová kriminalita.

3.7. Terorismus

Mezinárodní terorismus, coby extrémní forma organizovaného zločinu, v posledních desetiletích dosáhl nebezpečného kvalitativního posunu ve vytváření mezinárodních propojených struktur. Dřív zločin sloužil k vydělávání peněz. Teď zločinci vydělávají z velké části na legálním podnikání a zisk investují do páchání zločinů. Mezinárodní společenství se již několik desetiletí snaží spojit své síly v boji proti tomuto fenoménu. To byl také hlavní důvod, proč OSN od 60. let minulého století přijala řadu úmluv, které umožnily podstatně zdokonalit mezinárodní spolupráci v této oblasti tím, že určily její legislativní rámeček. Na důležitosti získal boj proti teroristickým organizacím 11. září 2001, kdy se terčem teroristických útoků staly budovy World Trade Center a Pentagonu. Finanční zdroje teroristických organizací se v průběhu času podstatně změnily. Většina teroristických organizací dnes podniká ve zcela legálních odvětvích. Získané peníze pak investují do teroristických akcí. Následující tabulka nám zobrazuje zdroje příjmů těchto organizací dnes a v dřívějších letech.¹⁶

---

¹⁶ Například Irská republikánská armáda vykazuje legální příjmy z provozu irských hospod a klubů, ze stavebních a demoličních firem či ze soukromé ochrany bytových domů. Teroristická organizace Al-Kajda se zaměřuje především na poradenství a poskytování internetových služeb.

Tabulka č. 2: Zdroje příjmů teroristických organizací

Nyní	Dříve
Podvody vůči státní správě (např. získávání veřejných zakázek pro stavební firmy)	Krádeže (nejčastěji bankovní loupeže)
Prodej drog	Vydírání
Kluby (zakládání bezpečných míst pro schůzky špiček zločineckých organizací)	Únosy a výkupné
Gambling	Výpalné
Prodej padělků (CD, oblečení apod.)	Přliv peněz ze zahraničních úspor
Legitimní podnikání (např. poradenské firmy) ¹⁵	Podpora od některých vlád (Irák, Sýrie, Libye)
Podnikání na akciovém trhu	Prodej vlastního tisku
Franšíza vlastních teroristických operací	

Zdroj : Ekonom, č. 46/2002

4. Mezinárodní instrumenty v boji proti organizovanému zločinu

4.1. Práce v rámci OSN

4.1.1. Neapolská politická deklaráce a Celosvětový akční plán

Světová ministerská konference o organizovaném transnacionálním zločinu, která se konala v Neapoli ve dnech 21. – 23. listopadu 1994, byla jednou z nejvýznamnějších akcí OSN týkajících se potírání mezinárodního zločinu. Nejdůležitějším výsledkem této konference byla tzv. Neapolská politická deklaráce, tvořená Preambulí a deseti operativními paragrafy, ve které např. paragrafy devět a deset specifikují prostředky, které mají posílit schopnost států, OSN i jiných organizací účinněji spolupracovat proti organizovanému zločinu.¹⁷

Na neapolské konferenci vznikl rovněž Celosvětový akční plán proti organizovanému nadnárodnímu zločinu, který na Neapolskou deklaráci přímo navazuje a obsahuje konkrétní doporučení. Je rozsáhlejší než Neapolská politická deklaráce, obsahuje §§ 11-45 a dělí se na sedm částí (A až G). V jedné z jeho kapitol (kapitola B), která se zabývá národním zákonodárstvím, je obsaženo doporučení, aby státy vytvořily skutkovou podstatu účasti ve zločinecké organizaci a zavedly trestní odpovědnost právnických osob. V oblasti mezinárodní spolupráce by státy měly plně využívat existující mnohostranné a dvoustranné smlouvy týkající se extradice¹⁸ a zdokonalovat vzájemnou pomoc. Kapitola F poukazuje na přijetí opatření pro konfiskaci nelegálních výnosů, omezení bankovního tajemství a aplikace pravidla „znej svého zákazníka“.¹⁹

4.1.2. Úmluva OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu

Dne 15. listopadu 2000 byla Valným shromážděním OSN schválena Úmluva proti mezinárodnímu organizovanému zločinu²⁰ (dále jen Úmluva) a ve dnech 12. až 15. prosince 2000 otevřena v Palermu ke slavnostnímu podpisu. Tato Úmluva představuje výsledek

---

¹⁷ Těmito prostředky se má na mysli sblížení zákonů, které se týkají organizovaného zločinu, opatření a strategie k prevenci a potírání praní peněz a užití výnosů ze zločinů, vypracování mezinárodních dohod a podobně.

¹⁸ Vydání osoby jedním státem státu druhému k potrestání.

¹⁹ Šturma P., Nováková, J., Bílková, V. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2003, s. 84

²⁰ United Nations Convention against Transnational Organised Crime

mnohaletého mezinárodního úsilí na půdě OSN směřující ke sjednocení a zefektivnění boje proti organizovanému zločinu, který se internacionalizuje a překonává tradiční prostředky obrany národních trestněprávních úprav jednotlivých států.

Tato Úmluva byla otevřena k podpisu v sídle OSN v New Yorku do 12.12.2002. Vstoupí v platnost devadesátého dne od data uložení čtyřicáté ratifikační listiny, listiny o přijetí, schválení nebo přistoupení.²¹ Spolu s touto Úmluvou byly Valným shromážděním OSN přijaty a předloženy k podpisu také její tři dodatkové protokoly, a to Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména s ženami a dětmi²², Protokol proti pašování migrantů po souši, na moři a ve vzduchu²³ a Protokol proti nezákonné výrobě a obchodování se zbraněmi.²⁴ Tyto protokoly se podepisují zvlášť a vykládají se v souvislosti s Úmluvou.

Úmluva a všechny tři její dodatkové protokoly pak představují z hlediska jejich povahy nástroje mezinárodního práva, jejichž prostřednictvím jsou smluvní státy zavázány přijmout takovou národní úpravu, která by odpovídala smluvním závazkům této Úmluvy, případně jejích dodatkových protokolů.

4.1.2.1. Organizovaný zločin

Již v článku 2 nalezneme nepřímou definici pojmu organizovaného zločinu vymezením pojmu organizovaná zločinecká skupina, který pak je použit v čl. 5, kde je zakotvena povinnost kriminalizovat účast na organizované zločinecké skupině. Podle čl. 2 písm. a) se pak organizovanou zločineckou skupinou rozumí *strukturovaná skupina nejméně tří osob existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě s cílem spáchat jeden či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto Úmluvou za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu*. Strukturovanou skupinou se pak rozumí dle čl. 2 písm. c) *skupina, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního spáchání trestného činu a nemusí mít formálním*

---

²¹ Šturma P., Nováková, J., Bílková, V. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2003, s. 95

²² Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women And Children

²³ Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air

²⁴ Protocol on the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts, components and ammunition

způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturou. Závažnou trestnou činností se pak ve smyslu článku 2 písm. b) rozumí jednání naplňující trestný čin, trestaný maximální sazbou odnětí svobody alespoň 4 roky nebo přísnějším trestem.

4.1.2.2. Předmět Úmluvy

Úmluva zavádí kromě povinnosti kriminalizovat účast na organizované zločinecké skupině také další povinnosti smluvních států: v čl. 6 povinnost ohledně legalizace výnosů z trestné činnosti, v čl. 8 ohledně úplatkářství, v čl. 23 ohledně maření výkonu spravedlnosti. V souvislosti s těmito trestnými činy (ve smyslu čl. 2 písm. b) mezinárodní povahy se Úmluva zaměřuje na používání speciálních procesních nástrojů v trestním řízení, jako jsou:

- maximalizace účinnosti trestních sankcí a uložených opatření (čl. 11 odst. 2)
- zajištění přítomnosti obžalovaného v trestním řízení (čl. 11 odst. 3)
- speciální délka promlčení trestního stíhání (čl. 11 odst. 5)
- zjednodušení extradice (čl. 16)
- využití institutu sledování zásilky (čl. 20)
- ochrana svědků (čl. 24), spolupracujících osob (čl. 26) a obětí trestných činů (čl. 25).

Nutno zdůraznit to, že v Úmluvě se rozeznávají různé formy závaznosti těchto ustanovení – od bezvýjimečné závaznosti např. u povinnosti kriminalizace (čl. 5, 6, 8, 23) až po nabídku ke zvážení²⁵, která postrádá jakoukoliv formu závaznosti.

4.1.2.3. Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Kriminalizace legalizace výnosů z trestné činnosti je základním požadavkem této Úmluvy. Dle čl. 6 se legalizací výnosů z trestné činnosti rozumí podílnictví s vědomím o původu těchto výnosů za účelem zatajit nelegální původ majetku, pomocí pachatelů, aby unikl trestnímu

---

²⁵ Např. imunita spolupracujících osob

stíhání a také i zatajení pravé povahy majetku, jeho zdroje, umístění nebo vlastnictví a práv k němu právě s vědomím, že tento majetek představuje výnosy z trestné činnosti.²⁶

4.1.2.4. Úplatkářství

Kriminalizace přímého i nepřímého, aktivního i pasivního úplatkářství „úředníka při výkonu svých úředních povinností“ je požadována v čl. 8 Úmluvy. Předmětem úplatku má být, dle Úmluvy, tzv. „nepřiměřená výhoda“.²⁷ Tento pojem však již nikde specifikován dále není. Čl. 8 dále vybízí k přijetí kriminalizace i zahraničního státního úředníka nebo zaměstnance.²⁸ Tuto problematiku Úmluva uzavírá v čl. 9 opatřeními zajistit prevenci, odhalování a trestání korupce veřejných úředníků (cíl podporovat integritu veřejných úředníků – tento pojem však opět Úmluva dále nedefinuje).

4.1.2.5. Zvláštní vyšetřovací postupy

Zavedení zvláštních vyšetřovacích postupů, jako jsou institut sledování nebo zapojení špiónážních služeb, Úmluva požaduje ve svém čl. 20. Odstavec 4 tohoto článku výslovně umožňuje možnost sledování zásilky, jejího zadržení či případné záměny. Pojem sledované zásilky nalezneme v čl. 2 písm. i), kde se tím rozumí „metoda, která umožňuje, aby nelegální či podezřelé zásilky odešly z území jednoho či více států, případně jím prošly nebo na ně vstoupily, s vědomím a pod dohledem příslušných úřadů těchto států za účelem vyšetření trestného činu a identifikace osob podílejících se na spáchání tohoto trestného činu“.²⁹

4.1.2.6. Ochrana svědků

Úmluva na ochranu osob zúčastněných v trestním řízení klade velmi velký důraz. V čl. 23 se uplatňuje požadavek vůči těm, kteří by chtěli násilím či pod pohrůžkou násilí a v případě svědků i slibem či nabídkou nepřiměřených výhod působit na svědky s cílem dosáhnout křivé

---

²⁶ Obdobné nalezneme v článku 6 Evropské úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti.

²⁷ undue advantage

²⁸ S ohledem k Úmluvě Rady Evropy proti korupci (Criminal Law Convention on Corruption) – srov. čl. 5 ke korupci zahraničních úředníků, čl. 9 ke korupci úředníků mezinárodních organizací.

²⁹ Použití institutu sledované zásilky byl již definován v čl. 11 Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

výpovědi a v případě soudce a jiných osob činných v trestním řízení s cílem ovlivnit výkon jejich povinností.

Nutno zdůraznit úpravu motivující svědky k podání svědectví v těchto trestných činech. Čl. 24 Úmluvy vyzývá státy, aby svědkům a jejich rodinným příslušníkům zajistily účinnou ochranu v trestním řízení před potencionální odvetou či zastrašováním. Odst. 2 poté obsahuje demonstrativní výčet těchto ochranných opatření: fyzická ochrana, přemístění osob (i do jiného státu na základě dohody mezi státy), utajení totožnosti. Čl. 18 odst. 18 dokonce vybízí smluvní státy aby, pokud je to v souladu s jeho vnitrostátním právem, umožnily výslech přenášený formou videokonference.³⁰

4.1.2.7. Ochrana spolupracujících osob

Čl. 26 byl inspirován myšlenkou, jak přimět vypovídat zadrženou osobu, která je svázána strachem z případné pomsty mafie „vendety“. Tato výpověď by samozřejmě mohla významně pomoci odhalit a dokázat účast organizátorů zločinného spolčení či jeho zosnovatele. Jde o to nabídnout takové osobě³¹ za určitých podmínek beztrestnost, pokud svou výpovědí napomůže významně odhalit závažnou trestnou činnost organizovaného zločinu.

Tato pomoc ze strany takového obviněného je viděna dle čl. 26 následovně:

- rozkrytí skupiny organizovaného zločinu
- odhalení jejích kontaktů na jiné (zejména zahraniční) skupiny
- pomoc při odříznutí od zdrojů či výnosů z jejich trestné činnosti

Při koncipování těchto ustanovení Úmluvy byly zohledněny evropské prameny týkající se této problematiky, jako rezoluce EU o ochraně svědků a rezoluce EU o spolupracujících osobách, kde najdeme způsoby, jakými se mají tyto osoby motivovat ke spolupráci s vyšetřovacími orgány - hlavně příslibem zajištění dostatečné, avšak přiměřené ochrany jim, jejich rodičům, dětem a dalším blízkým osobám, přesídlení takové osoby do jiného státu nebo, jedná-li se o osobu ve výkonu trestu, umožnit tento výkon ve věznicí tohoto státu. Na základě těchto

---

³⁰ Srov. s rezolucí Rady Evropské unie z 20.12.1996 o osobách spolupracujících se soudy v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a rezolucí z 23.11.1995 o ochraně svědků v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu.

³¹ Spolupracující osobou s justicí se rozumí osoba obžalovaná nebo odsouzená za účast na zločinném spolčení či trestné činnosti jiné organizované skupiny, která souhlasí se spoluprací s orgány trestní justice, zvláště s podáváním informací o zločinném spolčení či organizované skupině či o trestném činu spojeném s tímto organizovaným společenstvím.

ustanovení nabádá Úmluva ve svém čl. 26 odst. 5. k uzavírání takových dohod mezi jednotlivými státy.

4.1.2.8. Extradice a mezinárodní spolupráce

Čl. 16 odst. 3 a 4 požaduje zařazení trestných činů upravovaných Úmluvou (čl. 3) do kategorie extradičních trestných činů, požaduje jejich zařazování do nově uzavíraných extradičních smluv a v případě jejich neexistence sama tyto smlouvy nahrazuje. V tom tkví velký význam této Úmluvy, že nově zaváže státy, které nejsou účastníky žádné smlouvy o vydávání, ale jsou stranou této Úmluvy. Tím bude splněna podmínka vzájemnosti.

Čl. 16 odst. 10 a 12 zakotvuje zásadu *aut dedere aut iudicare*³² v případě vlastního státního příslušníka.

V Čl. 16 odst. 8 a 17 je zakotven požadavek na zrychlení a zefektivnění extradičního řízení.

4.1.3. Protokol proti obchodování s lidmi, zvláště ženami a dětmi

je považován za nejdůležitější z dodatků rozšiřujících Úmluvu. Je tomu tak proto, že účinné potlačování a prevence obchodu s lidmi vyžaduje jednotný přístup v zemích původu, tranzitu i v zemích cílových, což může nejlépe zajistit smluvní závazek velkého počtu států, které se stanou signatáři tohoto mezinárodního dokumentu. Význam tohoto dodatkového Protokolu podtrhuje také skutečnost, že předmětem jeho úpravy je ochrana základních lidských práv. Oběti organizovaného zločinu při obchodování s lidmi jsou mnohdy zcela bezbranné a jsou vystaveny rozsáhlému zneužívání.

Protokol je členěn do čtyř částí, obsahuje dvacet článků.

---

³² vydat nebo stíhat. Zásada *aut dedere aut iudicare* byla podle názorů Huga Grotia součástí obyčejového mezinárodního práva, a každý stát byl podle ní povinen pachatele trestného činu, který uprchl na jeho území, i bez existence výslovného závazku založeného mezinárodní smlouvou vydat do státu, kde trestný čin spáchal, anebo jej sám potrestat. V dnešním pojetí však z mezinárodněprávního hlediska vydání na bezesmluvním základě není povinností státu. ([http://cs.wikipedia.org/wiki/Vyd%C3%A1n%C3%A1n%C3%AD_\(extradice\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vyd%C3%A1n%C3%A1n%C3%AD_(extradice)))

4.1.3.1. První část - Všeobecná ustanovení

První část nazvaná Všeobecná ustanovení zahrnuje vztah tohoto Protokolu k Úmluvě Organizace spojených národů proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Tento vztah je daný tak, že Protokol Úmluvu doplňuje, bude vykládán společně s ní a ustanovení Úmluvy platí obdobně k tomuto Protokolu, pokud není uvedeno jinak.

Článek 2 vymezuje účel tohoto Protokolu, který má především:

- a) předcházet a bojovat proti obchodování s lidmi
- b) chránit a pomáhat obětem takového obchodu a
- c) podporovat spolupráci mezi státy za účelem splnění těchto cílů.

Článek 3 obsahuje definici obchodování s lidmi, což znamená: *najímání, přepravu, převoz, přechovávání nebo přijetí osob dosažené hrozbou, použitím síly nebo jiných forem donucení, únosem, podvodem, uvedením v omyl nebo zneužitím moci nebo pozice bezbrannosti nebo předáním nebo přijetím plateb nebo výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou uskutečněné s cílem zneužívat takové osoby.* Zneužívání zahrnuje přinejmenším:

- zneužívání prostituce jiných
- jiné formy sexuálního zneužívání
- nucenou práci nebo poskytování služeb
- otroctví, nebo podobné praktiky jako otroctví
- nevolnictví
- odnětí orgánů.

Souhlas oběti obchodování s lidmi se zamýšleným zneužíváním nebude brán v úvahu, jestliže byl použit jakýkoliv způsob nátlaku uvedený výše.

Najímání, přeprava, převoz, přechovávání nebo přijetí dítěte pro účely zneužívání bude považováno za „obchodování s lidmi“, i když nezahrnuje některý ze způsobů uvedených výše. Dítě znamená jakoukoliv osobu mladší osmnácti let.

Jednotné definování pojmu je jednou ze základních premis koordinovaného a tudíž účinného postupu mezinárodních společenství při potírání obchodu s lidmi. Význam této mezinárodně uznávané definice spočívá v tom, že do termínu obchodování s lidmi byly zahrnuty všechny aspekty tohoto kriminálního jevu a jednotlivé signatářské státy se tohoto výčtu nezákonného jednání budou muset napříště držet i při provádění postihu jednotlivých jednání ve vnitrostátní úpravě. Protokol je totiž založen na zásadě, že jednání v něm uvedené každý stát definuje, stíhá i trestá podle vlastních zákonů. Zároveň Úmluva zavazuje signatářské státy k trestnímu postihu pachatelů aktů spojených s obchodování s lidmi i ve vztahu ke stádiu přípravy a pokusu a různých forem účastenství na takovém činu, pokud jednání bylo úmyslné.

Dále je pak v čl. 3 písm. c) Protokolu zakotvena speciální úprava obchodování s osobami mladšími osmnácti let, u nichž je trestné takové jednání ve článku vypočtené i bez použití násilí.

Samotná definice pak neváže obchodování s lidmi na přechod státní hranice.

Kromě výše uvedeného v definici OSN lze za obchod s lidmi dále považovat:

- obchod se sňatky, nucené sňatky
- nucené odvody do armády a polovojenských oddílů
- dlužní otroctví, kdy pracovník nemá šanci splatit svoje dluhy.

4.1.3.2. Druhá část - Ochrana obětí obchodu s lidmi

Druhá část nazvaná Ochrana obětí obchodu s lidmi je tvořena čl. 6 – čl. 8. Obsahuje určení povinnosti státům přijmout taková vnitrostátní opatření, kterými zajistí informovanost těmto obětem o možnostech domoci se v příslušném státě svých práv, tzn. informace o příslušných správních a trestních postupech (čl. 6 odst. 2), zajistí jim psychologickou, fyzickou a materiální pomoc zahrnující i jejich integraci do společnosti (příležitost ke vzdělání, zaměstnání, zajištění lékařské péče) a v odůvodněných případech umožní těmto obětem dočasný nebo trvalý pobyt na svém území (čl. 7 odst.1). Tato část je ukončena ustanoveními ohledně repatriace obětí do státu, jehož je občanem nebo kde měla trvalý pobyt. Tato repatriace by měla být učiněna bez odkladu a v nejlepším zájmu těchto osob.

4.1.3.3. Třetí část - Prevence, spolupráce a další opatření

Třetí část Prevence, spolupráce a další opatření obsahuje ustanovení o spolupráci orgánů činných v trestním řízení v oblasti překračování mezinárodních hranic a s tím spojených otázek, zda-li osoba, která tuto hranici překračuje není pachatelem či obětí obchodování s lidmi a zda-li jejich doklady nejsou falešné (čl. 10). Do této skupiny ustanovení patří i problematika opatření na hranicích (čl. 11), bezpečnosti a kontroly dokladů (čl. 12) či ověřování pravosti a platnosti dokladů (čl. 13).

Tento Protokol dosud nevešel v platnost.

4.1.4. Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky

orientuje celé mezinárodní společenství na problematiku nelegální migrace, která je mnohdy úzce spojena s obchodováním s lidmi.

Pašováním migrantů podle tohoto Protokolu (čl. 3) se rozumí „*zprostředkování nedovoleného vstupu osoby do státu, smluvní strany, jehož není osoba občanem, ani tam nemá trvalý pobyt, za účelem přímého nebo nepřímého získání finančního nebo jiného hmotného prospěchu*“. Nedovolený vstup znamená překročení hranic bez splnění nezbytných požadavků pro zákonný vstup do přijímacího státu.

Rovněž tento Protokol pouze věcně doplňuje základní Úmluvu proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, a proto se v čl. 4 uvádí, že ustanovení Protokolu se použijí na trestné činy nadnárodní povahy zahrnující organizovanou zločineckou skupinu.

Protokol v čl. 5 výslovně stanoví, že nelegální přistěhovalci nebudou trestně stíháni z důvodu, že se stali předmětem pašování přistěhovalců ve shora uvedeném vymezení. Na druhé straně signatářským státům se ukládá trestně stíhat úmyslná jednání spáchaná za účelem získání finanční nebo jiné materiální výhody pašováním přistěhovalců. Rovněž musí být trestně stíháno umožňování pašování, např. vyrobou falešného cestovního dokladu nebo dokladu totožnosti, nebo jakékoliv nezákonné postupy vedoucí k tomu, že osoby, které nejsou občany dotčeného státu nebo v něm nemají trvalý pobyt, v tomto státu zůstávají.

Specifická opatření technického a bezpečnostního charakteru se týkají pašování migrantů na lodích (čl. 7-9) a při kontrole na letištích, např. oprávnění či povinnost přepravních společností předem ověřovat, zda všichni cestující mají cestovní doklady (víza aj.) požadované pro vstup do cílového státu (čl. 11 odst. 4), povinnost zajistit bezpečnost a pravost cestovních dokladů a dokladů totožnosti (čl. 12-13) apod.

4.1.5. Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní a obchodu s nimi

Tento Protokol reaguje na rostoucí účast organizovaného zločinu na nelegálním obchodování se zbraněmi, které ohrožuje stabilitu jednotlivých států i celých oblastí tím, že mezi zločinecké skupiny i mezi ostatní populaci se dostává stále více zbraní získaných a držených nelegálně.

Protokol vymezuje zbraň jako *jakoukoliv přenosnou zbraň opatřenou hlavní a schopnou výbuchem vypudit střelu*; text uvedené definice je ovšem širší (čl. 3) a obsahuje řadu technických parametrů. Rozhodující jsou však slova „přenosná zbraň“, která vymezují předmět úpravy tak, že Protokol se nevztahuje na obchodování s těžšími zbraněmi a municí majícími převážně vojenský charakter. Cílem Protokolu je tedy spíše zamezit vyzbrojování zločineckých struktur, i když samozřejmě pašování i „přenosných zbraní“, např. do zemí zapojených do vojenského konfliktu, v případě, že na dodávky zbraní bylo uvaleno mezinárodní embargo, by bylo trestně postižitelné ve smyslu tohoto Protokolu.

Protokol ukládá signatářským státům řadu povinností při konfiskaci a likvidování nelegálně vyrobených nebo obchodovaných zbraní, jejich komponentů a munice, a zejména ukládá zcela konkrétní povinnosti při označování, evidenci a identifikaci zbraní a munice, např. nejméně 10 let uchovávat základní informace o legálně vyrobené nebo obchodované zbraní (čl. 7) nebo povinnost označovat střelnou zbraň jménem výrobce, místem výroby a sériovým číslem (čl. 8).

Signatářské státy musí vytvořit a udržovat účinný systém udělování vývozních a dovozních licencí nebo povolení vztahujících se k mezinárodní přepravě zbraní, jejich částí, komponentů a munice (čl. 10).

Tento Protokol byl přijat jako poslední z dodatkových protokolů k Úmluvě a nepodařilo se ho dokončit k přijetí na Palermské konferenci. Byl přijat Valným shromážděním OSN jako příloha jeho rezoluce 31.5.2001.

Závěr

Velký přínos této Úmluvy vidím v tom, že stanovila minimální hmotněprávní a procesní standardy boje proti mezinárodnímu zločinu a v případě zapojení co nejširšího počtu členských států OSN můžou státy počítat se zlepšením vzájemné právní pomoci i se zeměmi, které byly nebo jsou v této oblasti pasivní.

4.1.6. Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking

V červenci 2002 Úřad Vysokého komisaře pro lidská práva (UNHCR) přijal dokument *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking*, který představuje základní doporučení a směrnici pro prosazování takových přístupů proti obchodování s lidmi, při kterých bude akcentována ochrana lidských práv obětí obchodování a prevence, včetně poskytování účinné pomoci obětem. Podle tohoto dokumentu odpovědnost každého státu spočívá zejména v tom, aby:

- se zaměřil na kořeny a bezprostřední příčiny obchodování s lidmi, zejména v souvislosti s ekonomickými podmínkami v dané zemi;
- se zaměřil na prohlubování a harmonizaci legislativy z hlediska zajištění větší úcty k lidským právům a svobodám a z hlediska kriminalizace všech forem obchodování s lidmi a trestního postihu přímých pachatelů i prostředníků;
- zajistil, že právní předpisy i praktická trestní politika budou přitom ve zvýšené míře přihlížet k ochraně žen a dětí;
- zajistil, že obětem obchodování budou poskytnuty informace o možnostech odškodnění a kompenzace za újmu, kterou utrpěly;
- se zaměřil na ochranu obětí, zejména tím, že nebude kriminalizován jejich nedobrovolný vstup do země ani jejich další nedobrovolné aktivity.

Uvedený dokument UNHCR obsahuje řadu dalších principů a doporučení, které se později prosadily při formulování zásadních mezinárodních smluv.

Oběti obchodování s lidmi, které vyhledaly pomoc - v letech 1999-2005 (do srpna, v tisících)

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	celkem
30	616	834	1136	1147	1678	1480	6921

Pramen: IOM³³

Typ vykořisťování v cílové zemi (%)

Sexuální vykořisťování	83,38
Nucené práce	12,41
Zároveň: sexuální vykořisťování a nucené práce	1,56
Drobná kriminalita	0,97
Zároveň: nucené práce a drobná kriminalita	0,62
Jiné	1,62
Celkem	100

Pramen: statistika IOM³⁴

³³ (IOM, Mezinárodní organizace pro migraci) je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě. Byla založena v roce 1951 a v současné době má již 118 členských států a 20 pozorovatelů. Na základě existujících dat lze odhadnout, kolik zemí je postiženo obchodováním s lidmi. Podle databáze CT (Country- Trafficking), kterou eviduje IOM, vyhledalo od roku 1999 do srpna 2005 pomoc 6 921 000 obětí.

³⁴ Mírně odlišný údaj uvádí statistika OSN, podle které z obětí obchodování s lidmi je obchodováno 77 % pro sexuální vykořisťování a 23 % pro nucené práce. Oběťmi obchodování za účelem sexuálního vykořisťování jsou v naprosté většině ženy. Muži jsou zase nejčastěji obchodováni za účelem nucených prací. Toto číslo se v poslední době zřejmě zvyšuje. Je zde vysoká latence, navíc v mnoha zemích je legislativní úprava obchodování s lidmi omezena pouze na sexuální vykořisťování a nucené práce vůbec nezahnuje. V důsledku toho se nemohou objevit ani ve statistikách.

4.2. Mezinárodní instrumenty pro boj v oblasti praní špinavých peněz

4.2.1. Čtyřicet doporučení FATF³⁵

Skutečnost, že neustále dochází k nárůstu aktivit, především s mezinárodním organizovaným zločinem v oblasti drog, dále pak hospodářskou kriminalitou a finančními podvody a také v souvislosti s tím ke zneužívání finančního systému pro praní špinavých peněz, vedla na ekonomickém summitu států skupiny G7 v Paříži v roce 1989 k vytvoření FATF.³⁶ Tato organizace má za cíl zkoumat prostředky boje proti praní peněz a má přispět k vytvoření předpokladů pro zabránění zneužití finančních institucí k praní špinavých peněz. V dubnu 1990 vydala zprávu s programem Čtyřiceti doporučení.

První tři doporučení vytvářejí základní koncepci celého dokumentu. První doporučení uvádí, že každá země by měla urychleně přijmout a plně zavést do svého právního systému Úmluvu proti ilegálnímu obchodu s omamnými prostředky a psychotropními látkami. Druhé doporučení říká, že bankovní tajemství by mělo být koncipováno tak, aby nemařilo zavádění těchto čtyřiceti doporučení. Ve třetím doporučení je vyjádřena nutnost spuštění efektivního programu právní pomoci ve věcech vyšetřování praní peněz, ve vykonávání práva a ve vydávání zločince státu, kde spáchal zločin.

V souvislosti s teroristickými útoky dne 11. září 2001 přijalo FATF zvláštní doporučení týkající se financování terorismu³⁷, která v kombinaci se čtyřiceti původními doporučeními vytvářejí základní rámec jak odhalovat, přecházet a potlačovat financování terorismu a teroristických činů.

První z těchto doporučení se týká ratifikace a implementace nástrojů OSN, druhé kriminalizace financování terorismu, třetí zmrazování a konfiskace teroristických aktiv, čtvrté oznamování podezřelých obchodů souvisejících s terorismem, páté mezinárodní spolupráce,

³⁵ 40 doporučení Finančního akčního výboru proti praní peněz (Financial Action Task Force - FATF), FATF, 2004, <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/40/34849567.pdf>

³⁶ Členy FATF jsou Austrálie, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Hongkong, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Singapur, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Velká Británie a USA. Nadnárodními organizacemi, které jsou také členem FATF jsou Evropská komise a Gulf Cooperation Council.

³⁷ 40 doporučení Finančního akčního výboru proti praní peněz (Financial Action Task Force - FATF), FATF, 2004, <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/40/34849567.pdf>

šesté alternativního odesílání peněz, sedmé bezhotovostních převodů a osmé neziskových organizací.

4.2.2. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (Štrasburská konvence, Úmluva Rady Evropy)

Tato úmluva vzešla z iniciativy ministrů spravedlnosti členských států Rady Evropy v roce 1986, kteří se na svém setkání zabírali trestněprávními aspekty boje proti obchodu s drogami, včetně souvisejících problémů ve finanční oblasti. Ve srovnání s Vídeňskou úmluvou znamená Štrasburská konvence prohloubení a věcné rozšíření mezinárodní spolupráce, mimo jiné proto, že se neomezuje pouze na výnosy z obchodu s drogami, ale podle článku 1a se vztahuje na „všechny ekonomické výhody pocházejících z trestných činů“.

Základní prvky Štrasburské konvence tvoří článek první, který definuje základní pojmy jako jsou výnos, majetek, prostředky, konfiskace a předmětný trestný čin, které převzala i naše právní úprava a dále pak články dva až šest, které stanoví členským státům povinnost přijmout legislativní a jiná opatření, která se týkají:

- konfiskace prostředků a majetku pocházejícího z trestné činnosti (čl. 2 odst. 1)
- vyšetřovacích a prozatímních opatření, které vedou k zajištění majetku podléhajícího konfiskaci,
- kriminalizace praní špinavých peněz (čl. 6),
- nezbytných pravomocí soudů nebo jiných příslušných orgánů týkajících se nařízení zpřístupnění nebo zabavení bankovních, finančních nebo obchodních záznamů nezbytných pro zajištění a konfiskaci předmětného majetku,
- vytvoření skutkové podstaty postihující praní špinavých peněz jakožto trestný čin

V člancích 8-20 jsou obsažena pravidla usnadňující mezinárodní spolupráci, čímž je myšleno např. vydávání předběžných opatření, výkon rozhodnutí o konfiskaci či důvody odmítnutí spolupráce při dožádání jiné smluvní strany Úmluvy. Nutno podotknout, že mezi tyto důvody již nepatří ochrana bankovního tajemství (čl. 18 odst. 7).

Ochrana třetích osob, jejichž majetková práva mohou být předběžnými opatřeními neoprávněně dotčena, je zaručena – čl. 5 ukládá povinnost státům zajistit těmto osobám potřebné opravné prostředky.

4.2.3. Směrnice Rady Evropy č. 91/308/EEC o prevenci využívání finančního systému za účelem praní peněz (z 10.6.1991)³⁸

Tato směrnice je důležitým dokumentem v oblasti praní špinavých peněz. Stanovuje požadavky na vnitřní zákonodárství členských států Evropské Unie. Směrnice byla přijata z mnoha důvodů, z nichž bych zdůraznila tyto:

- nečinnost Společenství vůči praní peněz by mohla vést členské státy k tomu, aby za účelem ochrany svých finančních systémů přijímaly opatření, která by mohla být v nesouladu s dosažením jednotného trhu; pokud by nebyla přijata určitá koordinující opatření, tak ti, kteří peníze perou, by se k usnadnění své trestné činnosti mohli pokoušet využívat volného pohybu kapitálu a volného poskytování služeb,

- je nezbytné zajistit, aby instituce vyžadovaly identifikaci od svých zákazníků, když vstupují do obchodních vztahů nebo provádějí transakce, které přesahují určitou hranici, aby se zabránilo těm, kteří perou peníze, využívat anonymity k provádění trestné činnosti,

- praní peněz je obvykle prováděno v mezinárodním kontextu z důvodu lepšího zatajení nelegálního původu peněz; právě opatření přijatá na vnitrostátní úrovni, aniž se přihlédne k mezinárodní koordinaci a spolupráci, by měla velmi omezený účinek,

- všechna opatření, přijímaná v této oblasti Evropskou unií, by měla být v souladu s ostatními akcemi uskutečňovanými na ostatních mezinárodních fórech; v tomto ohledu všechny akce EU by měly brát v úvahu doporučení FATF,

---

³⁸ Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on Prevention of the Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering.

- je nutné zajistit, aby instituce zkoumaly všechny transakce, u kterých pokládají pro jejich povahu za zvláště pravděpodobné, že souvisejí s praním peněz, aby se zachoval zdravý charakter a integrita finančního systému a přispělo se k potírání tohoto jevu; v této souvislosti by měly věnovat zvláštní pozornost transakcím s třetími zeměmi, které neuplatňují na praní peněz standardy srovnatelné se standardy zavedenými v EU.

Vzhledem k její důležitosti je třeba rozvinout význam některých článků této směrnice. Ve svém článku č. 1 definuje mimo úvěrové instituce, finanční instituce a příslušné úřady také praní špinavých peněz, kterým je rozuměno následující chování, pokud je spácháno úmyslně:

- konverze nebo převod majetku při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu tohoto majetku nebo za účelem pomoci jakékoli osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání,

- zatajení nebo zakrytí skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti,

- nabytí, držení nebo užívání majetku při vědomí v době jeho obdržení, že tento majetek pocházel z trestné činnosti nebo účasti na takové činnosti,

- účast na spáchání, spolčení se ke spáchání, pokus, napomáhání, usnadňování a návod ke spáchání jakéhokoliv jednání výše uvedeného.

Vědomost, úmysl nebo záměr, požadované jako náležitosti výše uvedených jednání, mohou být odvozeny z objektivních skutkových okolností. Jednání je považováno za praní peněz i tehdy, jestliže k činnostem, na jejichž základě vznikl majetek pro účely praní, došlo na území jiného členského státu nebo na území třetí země.

Pod pojmem majetek se pak rozumí aktiva jakéhokoli druhu, hmotná či nehmotná, movitá nebo nemovitá, hmotné či nehmotné statky, a právní dokumenty nebo nástroje, které dokládají titul nebo zájem na těchto aktivech.

Článek 2 hovoří o institucích, kterým jsou uloženy povinnosti dané směrnicí, tzn. úvěrové instituce, finanční instituce, auditori, externí účetní a daňoví poradci, realitní makléři, notáři a další nezávislé právní profese³⁹, obchodníci s cenným zbožím, jakým jsou drahokamy a vzácné kovy, nebo uměleckými díly, dražebníci⁴⁰ a kasina.

Článek 3 identifikuje povinnosti, které jsou těžištěm směrnice. Těmito povinnostmi jsou:

- členské státy musí zajistit, aby instituce, podléhající této směrnici, požadovaly identifikace zákazníků pomocí podpůrných důkazů při vstupování do obchodních vztahů s nimi, zejména při otevírání účtů nebo při nabídce služeb úschovy,

- požadavek identifikace se vztahuje také na veškeré transakce se všemi dalšími zákazníky, pokud provádějí transakce s částkami od 15 000 EUR,

- identifikace u pojistných smluv uzavíraných pojišťovacími společnostmi se neprovádí, pokud tyto společnosti vykonávají činnost spadající do působnosti směrnice Rady 92/96/EEC⁴¹, jestliže pravidelné pojistné splatné v kterémkoliv roce nepřesahuje 1 000 EUR nebo pokud jednorázové pojistné nepřesahuje 2 500 EUR,

- je na benevolenci členských států, jestli požadavek identifikace není povinný u pojistných smluv vztahujících se k důchodovému zabezpečení, uzavíranému na základě pracovní smlouvy nebo zaměstnání pojištěnce za předpokladu, že tyto pojistné smlouvy neobsahují doložku o dobrovolném zrušení pojistky pojištěncem v náhradu za vyplacení obnosu a nemohou být použity jako záruka na půjčku,

- všichni zákazníci kasin budou identifikováni, pokud nakupují nebo prodávají herní žetony v hodnotě 1 000 EUR nebo vyšší; za kasina, která podléhají státnímu dozoru, budou vždy považována ta, která jsou v souladu s požadavkem identifikace, pokud provádějí registraci a

---

³⁹ Ty v případě, že se účastní buď pomáháním naplánovat nebo vykonat transakce pro svého klienta, které se týkají nákupu nebo prodeje nemovitého majetku nebo obchodních entit, nakládání s penězi, cennými papíry nebo jinými aktivy klienta, otevírání nebo nakládání s účtem, organizování příspěvků nezbytných pro vytvoření, provozování nebo řízení společnosti, vytvoření, provozování nebo řízení společnosti anebo jednající ve prospěch nebo jménem klienta v jakýchkoliv finančních transakcích nebo transakcích s nemovitostmi.

⁴⁰ V případě, že je platba provedena v hotovosti a je v částce 15 000 EUR a vyšší.

⁴¹ Tzv. třetí směrnice o životním pojištění.

identifikaci svých zákazníků ihned při vstupu a to bez ohledu na počet zakoupených herních žetonů,

- pokud se vyskytne pochybnost o tom, že zákazník jedná vlastním jménem, přijmou instituce přiměřená opatření pro získání informací o skutečné totožnosti osoby, jejímž jménem tento zákazník jedná,

- identifikace bude provedena, kdykoliv existuje podezření původu peněz,

- pokud se instituce nachází ve třetím státě, který ukládá rovnocenné požadavky jako tato směrnice, pak se na tuto instituci nevztahuje povinnost identifikace,

- členské státy musí zajistit, aby instituce přijaly adekvátní a specifická opatření, která jsou nezbytná k tomu, aby vyrovnaly zvýšené riziko praní peněz, které vzniká při založení obchodního vztahu nebo vstupu do transakce se zákazníkem, který nebyl pro účely identifikace fyzicky přítomen.

Článek 4 hovoří o archivační povinnosti institucí a článek 5 stanoví členským státům povinnost zajistit, aby instituce zkoumaly se zvláštní pozorností každou transakci, která by mohla souviset s praním peněz.

Ustanovení článku 6 nařizuje členským státům zajistit, aby instituce a jejich zaměstnanci plně spolupracovali s orgány odpovědnými za potírání praní peněz a to poskytováním informací těmto orgánům jak z vlastní iniciativy, tak i na jejich žádost, o každé skutečnosti, která by mohla nasvědčovat praní peněz. Z povinností spolupracovat mohou být vyjmuti notáři, nezávislé právní profese, auditoři, externí právníci a daňoví poradci, pokud se týče informací, které obdrželi od svého klienta v průběhu zjišťování právního postavení jejich klienta nebo během vykonávání úkolů v rámci obhajoby nebo zastupování klienta, nebo úkolů týkajících se soudního řízení, pokud je tato informace obdržena před, v průběhu nebo po takovém řízení.

Zbytek směrnice obsahuje převážně organizační a procedurální pravidla.

4.2.4. Globální program OSN proti praní špinavých peněz

Na speciálním dvacátém zasedání Generálního Shromáždění OSN, věnovanému boji se světovým problémem drog, konaném v New Yorku 10. června 1998 byl OSN vytvořen Globální program proti praní špinavých peněz, tzv. GPAML⁴². Je to výzkumný a podpůrný projekt v rámci Úřadu OSN pro kontrolu drog a předcházení zločinu (ODCCP⁴³), který zahrnuje Globální program OSN na mezinárodní kontrolu drog (UNDCP⁴⁴) a Centrum pro mezinárodní předcházení zločinu (CICP⁴⁵). Cílem programu je zvýšit efektivitu mezinárodních akcí proti praní špinavých peněz nabídnutím zevrubné technické expertízy členským státům, které o to požádají. Tento Globální program OSN proti praní špinavých peněz je uskutečňován v kooperaci s dalšími mezinárodními, regionálními a národními organizacemi včetně Interpolu⁴⁶, FATF, Commonwealth Secretariat⁴⁷, Rady Evropy a OAS/CICAD⁴⁸.

Program se zaměřuje na tři hlavní oblasti činností:

- podporu spolupráce, tzn. školení, vytváření institucí a zvyšování povědomí v dané oblasti,
- porozumění fenoménu praní špinavých peněz, tzn. výzkum a analýza. Globální program v této oblasti zkoumá hlavní témata týkající se hlavně bankovního tajemství, daňových rájů a vlivu politiky na strategie zločineckých organizací praní špinavých peněz,
- zvyšování efektivity při výkonu práva. V této oblasti se Globální Program zaměřuje na podporu ustanovení finančních vyšetřovacích orgánů⁴⁹. Program radí zemím, jak nalézt a vzdělávat vedoucí osoby a personál těchto vyšetřovacích orgánů,
- k tomu, aby se začaly plnit ustanovení týkající se praní špinavých peněz, která jsou obsažena v Úmluvě OSN o zákazu nezákonného obchodu s omamnými a psychotropními látkami z

---

⁴² Oficiální název je Global Programme against Money Laundering.

⁴³ United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention

⁴⁴ United Nations International Drug Control Programme.

⁴⁵ Centre for International Crime Prevention.

⁴⁶ Britská zpravodajská služba.

⁴⁷ Commonwealth Secretariat je oficiální mezinárodní organizace Commonwealthu. Jejím posláním je pomoci zemím Commonwealthu pracovat společně v různých oblastech, např. v oblasti mezinárodních a ekonomických záležitostí, vzdělání, zdravotnictví, právních oblastech, aj.

⁴⁸ OAS – Organisation of American States, CICAD – Inter-American Drug Abuse Control Commission.

⁴⁹ Financial Investigation Services (FIS)

roku 1988, je zapotřebí vytvořit celistvý právní rámec, který by postavil praní peněz mimo zákon a který by umožňoval předcházení, odhalení, vyšetřování a postih praní peněz.

4.2.5. Globální směrnice proti praní špinavých peněz - Wolfsbergské zásady

Zatím nejnovější významnou iniciativou v oblasti praní špinavých peněz je právě Globální směrnice proti praní špinavých peněz pro soukromé bankovníctví, nazvaná podle místa svého vzniku jako Wolfsbergské zásady.⁵⁰ Tato směrnice byla přijata jedenácti předními světovými bankami⁵¹ koncem října 2000 kvůli tomu, že samy tyto soukromé banky uznaly, že dosavadní způsob, jakým se bojuje proti praní špinavých peněz, zůstává neúčinný. Prosazení Wolfsbergských zásad není právně vymahatelné. Zásady představují etický kodex soukromého bankovníctví v oblasti boje proti praní peněz, který vhodně rozvíjí již přijaté právní úpravy a k jehož dodržování se banky dobrovolně hlásí.

Wolfsbergské zásady zjišťují nejen přímé jednající osoby, ale i skutečnou vlastnickou strukturu subjektu, tzn. bezprostředního vlastníka. Obdobně jsou prověřovány účty, které jsou vedeny na jména finančních manažerů nebo jiných prostředníků. Ve Wolfsbergských zásadách je rovněž propracována otázka povinné péče⁵², která ukládá bance získávat informace o účelu a důvodech otevření účtu, o jeho předpokládané aktivitě, zdroji bohatství apod., což napomáhá zjistit důvěryhodnost klienta. Dalším z institutů, který není v naší legislativě zachycen a Wolfsbergské zásady jej obsahují, je ustanovení o tom, v kterých případech je nutné ještě před přijetím klienta provést dodatečné přešetření, jako například u subjektů z off-shore jurisdikcí nebo u veřejných činitelů (PEP⁵³). V kapitole 3 je uvedeno, v jaké míře daňové ráje umožňují mezinárodní praní peněz a daňové úniky. Proto je zcela na místě zvláštní režim kontroly pro subjekty, které v daných oblastech mají své sídlo. Za

---

⁵⁰ Wolfsberg Principles

⁵¹ Mezi tyto banky patří: ABN Amro, Banco Santander, Barclays, Citigroup, Chase Manhattan Corp., Crédit Suisse Group, Deutsche Bank, HSBC Holdings, J.P.Morgan, Société Générale, UBS AG.

⁵² Due diligence – řádná, přísná, náležitá, hloubková kontrola. Jde o to, že při hodnocení a kontrole určitého subjektu je nutné postupovat s náležitou obezřetností, důkladně a zevrubně, že jeho činnost je nutné všestranně přezkoumávat a kontrolovat, a to nejen následně, ale i průběžně.

⁵³ PEP – politically exposed person – osoba, která zastává nebo zastávala významné veřejné funkce. Tradiční problémová role PEP v praní špinavých peněz spočívá ve velmi diskrétním, nestandardním přístupu bankovních úředníků k jejich finančním transakcím. I když z povahy svých pravomocí jsou vystaveny tlaku ke korupci či zpronevěře, je bankovní analýza jejich transakcí naopak méně důkladná.

zvláštní rizikovou skupinu, u které je nutno uplatňovat vysokou obezřetnost, označuje Globální směrnice vysoké oficiální představitele, jejich rodinné příslušníky a nejbližší spolupracovníky. V této souvislosti je vhodné poznamenat, že nemusí vždy jít jen o diktátorské režimy.⁵⁴

4.3. Mezinárodní instrumenty v boji proti korupci

Od devadesátých let minulého století se pojem korupce objevuje stále častěji v odborné i politické diskuzi. Vyzdvihují se negativní dopady korupce na legitimitu politických režimů, národní hospodářství, fungování soukromých podnikatelských subjektů nebo dokonce životní prostředí, zkoumá se a měří její výskyt, vědci zabývající se společenskými vědami (především ekonomii a sociologií, ale i právem) se na základě svých výzkumů snaží navrhnout taková opatření, která by její výskyt alespoň omezila. Současně s tím přinášejí média v některých zemích informace o případech, kde existuje podezření na korupci, téměř každý týden. V jiných zemích sice média o korupci mlčí, neznamena to ale, že by se v těchto zemích tento jev nevyskytoval: buď zde neexistují média, která by byla dostatečně svobodná, nebo zde korupční skandály vyplouvají na povrch jen zřídka, o to však s větší intenzitou. Skutečnost, že se o korupci tak intenzivně mluví a píše, je poměrně nová. V období, které předcházelo devadesátým létům 20. století, představovala korupce společenské tabu. Až teprve ve zmíněném období se dostává problém korupce na agendu národních vlád i mezinárodních organizací. Bylo to dáno jednak tím, že si vlády vyspělých zemí (především tzv. Severu) začaly uvědomovat výši ekonomických ztrát, které má korupce na svědomí (takže např. rozvojová pomoc zemím třetího světa se stala téměř neúčinnou). Jednak se ve stejné době v mezinárodním měřítku začaly prosazovat různé mezinárodní konference, akční programy, mezinárodní úmluvy⁵⁵, národní programy pro boj s korupcí, zřizování specializovaných útvarů pro boj s korupcí⁵⁶ apod.

---

⁵⁴ skandál s tajnými korupčními fondy, které měla ve švýcarských bankách CDU a její předseda Helmut Kohl, obvinění bývalého premiéra Ukrajiny Pavla Lazarenka, který byl obviněn z účasti na praní peněz – milionů USD plynoucích z úplatků.

⁵⁵ Např. Akční program zaměřený proti korupci přijatý Výborem ministrů Rady Evropy v listopadu 1996; Doporučení 19. Konference evropských ministrů spravedlnosti (Valletta, 1994); Rezoluce č. 1 přijatá evropskými ministry spravedlnosti na jejich 21. Konferenci (Praha, 1997); Rezoluce (97) 24 týkající se dvaceti hlavních zásad pro boj proti korupci, přijatá dne 6. listopadu 1997 Komisí ministrů na jejím 101. zasedání; Rezoluce (98) 7 přijatá Výborem ministrů

Nezákladnější dělení protikorupčních norem na mezinárodním poli je na tzv. hard law a soft law. Hard law je mezinárodní právo v užším smyslu – je bezprostředně závazné. V oblasti boje s korupcí jde o mezinárodní smlouvy. Za soft law jsou považována různá doporučení, akční plány, deklarace, pravidla typu „guidelines“ a podobně. Jejich porušení nezakládá přímou mezinárodněprávní odpovědnost.

4.3.1. Trestněprávní úmluva o korupci⁵⁷

Tato Úmluva byla přijata ve Štrasburku v lednu 1999. Česká republika tuto Úmluvu podepsala na konci roku 1999, následující rok ji ratifikovala (č. 70/2002 Sb.m.s.). Úmluva pak nabyla účinnosti tři měsíce po ratifikaci čtrnáctým státem, což se stalo 1. 7. 2002.

Trestněprávní úmluva o korupci je nástroj, jehož cílem je postihovat (kriminalizovat) široké spektrum korupčních jednání. Úmluva dále přináší některé doplňkové trestněprávní nástroje a snaží se zlepšit mezinárodní spolupráci v postihování této trestné činnosti. Ustanovení Úmluvy se týkají následujících skutkových podstat, které představují zvláštní formy korupčního jednání:

- aktivní a pasivní úplatkářství zahraničních veřejných činitelů, členů domácích i zahraničních zákonodárných sborů a členů mezinárodních zastupitelských sborů, mezinárodních institucí, domácích a zahraničních soudců a soudců pracujících v mezinárodních soudech a nesoudního personálu mezinárodních soudů,
- aktivní a pasivní úplatkářství v rámci soukromého sektoru,
- aktivní a pasivní „obchodování s vlivem“ (nepřímé úplatkářství),
- praní výnosů z korupčních trestných činů a korupční trestné činy související s vedením hospodářské evidence.

---

na jeho 102. zasedání dne 4. května 1998 týkající se vytvoření rozšířené dohody zakládající „Skupinu států zaměřenou na boj proti korupci – GRECO“; Akť Rady EU o vypracování protokolu k Úmluvě finančních zájmů ES ze dne 27. září 1996; Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie ze dne 26. května 1997.

⁵⁶ V ČR např. Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality jako specializovaný útvar Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování při Policejním prezidiu.

⁵⁷ Criminal Law convention on Corruption, ETS No. 173.

Významným požadavkem této Úmluvy je také oslabení institutu bankovního tajemství a záznamů o nebankovních finančních transakcích a majetku. V mezinárodní spolupráci je kladen důraz i na neformální výměnu informací o korupčních jevech s mezinárodním prvkem. Počítá i se spontánním oznamováním relevantních informací druhému státu a umožňuje nahradit klasický mezistátní styk prostřednictvím ústředních orgánů (zpravidla ministerstva spravedlnosti či zahraničí) přímým stykem justičních orgánů dvou či více států, je-li to v daném případě nutné. Úmluva státům ukládá přijmout účinné a odstrašující opatření a sankce, včetně zbavení svobody a následného vyhoštění. Právnické osoby mají být odpovědné za kvalifikované protiprávní jednání, z něhož mají prospěch, a mají být postihovány jak trestněprávními, tak i jinými druhy sankcí (Úmluva výslovně zmiňuje peněžité sankce).

Kapitola II odkazuje monitorování plnění této Úmluvy na Skupinu států proti korupci (GRECO). Každý stát se stane členem GRECO v okamžiku ratifikace Trestněprávní úmluvy o korupci, pokud již členem není.

4.3.2. Občanskoprávní úmluva proti korupci⁵⁸

byla otevřena k podpisu 4.11.1999.

Uvádí se, že jde o první pokus definovat obecná mezinárodní pravidla v oblasti boje proti korupci nástroji soukromého práva. Úmluva od smluvních stran požaduje, aby ve svém vnitrostátním právním řádu poskytly fyzickým i právnickým osobám, jimž v důsledku korupčního jednání vznikne škoda, právní prostředky ochrany jejich práv a právem chráněných zájmů, včetně možnosti domoci se náhrady škody za vzniklou škodu. Na rozdíl od trestního práva, kde je aktivita primárně na státu, tato Úmluva mířící do oblasti soukromého práva dává každé osobě možnost bránit se korupci, respektive jejím důsledkům sám podle své volby.

Úmluva se dělí na tři části, jejichž předmětem jsou opatření, která je třeba přijmout národní úrovni, prostředky mezinárodní spolupráce a systém sledování toho, zda a jakým způsobem dochází k zavádění pravidel, která jsou obsažena v Úmluvě, do vnitrostátního právního řádu.

---

⁵⁸ Civil Convention on Corruption

Úmluva upravuje otázky náhrady škody, odpovědnosti (včetně odpovědnosti státu za korupční jednání veřejných činitelů) a otázku spoluzavinění (včetně snížení nebo úplné ztráty nároku na náhradu škody v závislosti na okolnostech případu). Zabývá se rovněž podpůrnými opatřeními, která mají zajistit vymahatelnost implementované legislativy: ochranou zaměstnanců, kteří případy korupce ohlásí, požadavky na úplnost a přesnost účetnictví a prováděných auditů, postupy získávání důkazů o korupci.

Vyplývá z ní rovněž závazek umožnit v legislativě, aby soudy mohly přijímat opatření, jejichž cílem je uchovat majetek pro případný výkon rozhodnutí a pro udržení *statu quo* až do konečného rozhodnutí věci.

Závěrečná, třetí část úmluvy má standardní povahu a nepřipouští možnost žádné výhrady k žádnému ustanovení (což je jinak u mezinárodních smluv standardní možností) což znamená, že signatářské země ji musí buďto přijmout, nebo odmítnout.

Sledováním toho, zda a jakým způsobem dochází k zavádění pravidel, která jsou obsažena v Úmluvě, do vnitrostátního právního řádu, bylo pověřeno uskupení GRECO.

4.3.3. Úmluva proti podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích⁵⁹

Úmluva byla vypracovaná skupinou 34 států (včetně pěti nečlenů OECD), přijata 21.12.1997 a vstoupila v platnost 15.2.1999.

Cílem Úmluvy je přimět signatářské státy, aby přijaly legislativu, která bude trestně stíhat podplácení zahraničních veřejných činitelů a zavázaly se k vzájemné spolupráci v potírání této kriminality. Proces sledování zavádění textu Úmluvy do národních právních řádů je podřízen OECD a započal již v roce 1999.

Úmluva je primárně zaměřena na velmi nebezpečné uplácení v mezinárodním obchodu a podnikání. S obrovským rozmachem pohybu kapitálu po celém světě se díky obrovské síle

---

⁵⁹ Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions.

nadnárodních korporací lze stále více setkat s uplácením veřejných činitelů (především cílových zemí investic) jako součástí těchto obchodních transakcí. Na to reaguje Úmluva, která postihuje uplácení zahraničních veřejných činitelů (včetně činitelů z nesignatářských zemí Úmluvy) s obchodními motivy.

V Čl. 1 odst. 1 je vyjádřen primární závazek pro smluvní strany a to ten, že smluvní státy musí ve svém vnitrostátním právu založit trestnost každé osoby, která „*úmyslně nabídne, slíbí nebo poskytne neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch, ať přímo nebo zprostředkovaně, zahraničnímu veřejnému činiteli, pro tohoto činitele nebo pro třetí osobu, aby tento činitel jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem úředních povinností s cílem získat nebo si udržet obchod nebo jinou neodpovídající výhodu při vedení mezinárodních obchodů*“. Trestné musí být i účastenství, pokus a spolčení za účelem podplácení.

Článek 1 odst. 4 písm. a) obsahuje definici zahraničního činitele, kterým je „*jakákoliv osoba zastávající legislativní, administrativní nebo justiční funkci cizí země, ať již jmenovaná nebo volená; jakákoliv osoba vykonávající veřejnou funkci pro cizí zemi, včetně veřejnoprávní organizace nebo veřejného podniku; a jakýkoli činitel nebo zástupce veřejné mezinárodní organizace*“.

Úmluva je konstruována tak, aby byly vyváženy závazky trestat tento typ korupce a specifika právních rádu jednotlivých signatářských zemí, na kterých nepožaduje zásahy do základních principů jejich právní úpravy, natož pak úplnou harmonizaci. Nároky na právní řád vyplývající z Úmluvy OECD zahrnují kriminalizaci tohoto typu úplatkářství a zaměřují se zejména na sankce – nestanoví přesně jejich typ, požadují však, aby byly účinné, adekvátní a použitelné jak pro fyzické, tak pro právnické osoby. Podstatná část Úmluvy se věnuje vzájemné právní pomoci mezi státy, včetně institutu extradice (čl. 9 a čl. 10). Její preventivní složka požaduje, aby státy vyloučily možnost zakládání černých účtů, provádění nedostatečně označených transakcí a používání padělaných dokumentů za účelem podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Ambice této smlouvy přesahují rámec OECD, a proto je otevřena k přistoupení jakémukoli státu světa; podmínkou je pouze jeho účast na práci Pracovní skupiny OECD pro úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích. Ta se zabývá vypracováváním *soft law* a především monitoringem implementace a dodržování Úmluvy.

4.3.4. Úmluva o boji proti korupci, vztahující se k úředníkům Evropských společenství nebo úředníkům členských zemí Evropské unie⁶⁰

Cílem této Úmluvy je potírat korupci mezi veřejnými činiteli pracujícími jak pro Evropské společenství, tak na národní úrovni. Do doby přijetí tohoto smluvního instrumentu totiž v mnoha státech nebylo uplácení cizích veřejných činitelů, byť i na vlastním území, trestným činem. Situace se stávala neudržitelnou a přijetí Prvního protokolu k Úmluvě o ochraně finančních zájmů EU bylo jen dílčím řešením. Úmluva obsahuje řadu užitečných procesních prvků – vydávání osob ze státu do státu a různou spolupráci při vyšetřování korupce úředníků EU.

Úmluva nemá vlastní mechanismus kontroly svého dodržování a naplňování, obdobný např. monitoringu GRECO v rámci dvou úmluv Rady Evropy. Jelikož jde o unijní nástroj, je zde však zajištěn určitý typ kontroly prostřednictvím Evropského soudního dvora. Ten má pravomoc rozhodovat spory mezi členskými státy týkající se plnění a eventuálně výkladu Úmluvy.

S touto Úmluvou těsně souvisí další smluvní instrumenty EU proti korupci a souvisejícím jevům, mj. Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství z roku 1995. Přímou na korupci je pak zaměřen její První protokol z roku 1996. Druhý protokol z následujícího roku je zaměřen na dohledávání kriminálních transakcí a zabavování výnosů z nich.

4.4. Instituce pro implementaci, rozvíjení a kontrolu dodržování těchto úmluv

Významné mezinárodní organizace, které připravily protikorupční úmluvy, zpravidla také vytvořily instituce pro implementaci, rozvíjení a kontrolu dodržování těchto úmluv.

4.4.1. OSN

U Organizace spojených národů tak působí zejména Office for Drug Control and Crime Prevention, Global Programme against Corruption (GPAC). Je protikorupčním programem

---

⁶⁰ Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union.

Úřadu pro narkotika a prevenci kriminality Organizace spojených národů (United Nations Office on Drugs and Crime Prevention – UNODC), na němž tento úřad spolupracuje s Institutem OSN pro meziregionální výzkum zločinu a spravedlnosti (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute – UNICRI). Cílem programu je asistovat členským státům v jejich úsilí předcházet korupci a bojovat s ní prostřednictvím zvyšování rizika a nákladů spojených se zneužíváním svěřené moci pro osobní prospěch.

U OSN, resp. přímo jako součást GPAC působí Centrum pro prevenci mezinárodního zločinu (Centre for International Crime Prevention). Zaměřuje se na prevenci kriminality, trestní soudnictví a reformu trestního soudnictví, zvláště pak na problematiku potírání mezinárodního organizovaného zločinu, korupci a pašování lidí.

4.4.2. Rada Evropy

4.4.2.1. Group of States against Corruption při Radě Evropy (GRECO)

GRECO je orgánem ustaveným na základě Rezoluce (98)7 Výboru ministrů Rady Evropy, která schválila přijetí částečné a rozšířené dohody zakládající „Skupinu států proti korupci - GRECO“, a na základě Rezoluce (99)5, přijaté představiteli některých států ve Výboru ministrů dne 1. května 1999, která zakládá GRECO a zároveň přijímá Statut GRECO. V současnosti je členem GRECO celkem 40 států, kromě většiny zemí Rady Evropy sem patří i USA. Česká republika ke GRECO přistoupila v r. 2002.

Hlavním předmětem činnosti GRECO je monitorování implementace jednotlivých protikorupčních instrumentů Rady Evropy, zejména Trestněprávní úmluvy Rady Evropy proti korupci (Česká Republika tuto úmluvu ratifikovala 8.9.2000) a Občanskoprávní úmluvy Rady Evropy proti korupci (Česká Republika ji ratifikovala 24.9.2003), ale také Doporučení Rady o Kodexech chování veřejných činitelů, přijaté Výborem ministrů 11.5.2000 a Rezoluce Výboru ministrů (97)24 o 20 vûdčích zásadách boje proti korupci.

Pro jednotlivá monitorovací kola jsou vybrána ustanovení z jednotlivých protikorupčních instrumentů a probíhá postupné hodnocení jejich implementace ve všech členských státech. Podkladem pro hodnocení je vypracování dotazníku hodnoceným státem a následná návštěva examinačního týmu na místě. Na základě těchto informací je vypracována zpráva, která obsahuje různá doporučení. Tato doporučení musí hodnocený člen splnit v časovém limitu, stanoveném GRECO. Pokud člen tato doporučení nesplní, zahájí GRECO tzv. non-

compliance procedure, která zahrnují zajištění vysvětlení od stále významnějších představitelů dotyčného státu (končí ministrem zahraničních věcí a návštěvou mise na vysoké úrovni) a končí vydáním veřejného prohlášení, které může obsahovat silnou veřejnou kritiku nedostatečného odhodlání člena plnit své právní nebo politické závazky.

4.4.2.2. OCTOPUS

Druhým projektem Rady Evropy je tzv. Program OCTOPUS II . Je to společný program Rady Evropy a Evropské unie zaměřený na pomoc státům střední a východní Evropy v boji s korupcí a organizovaným zločinem. Úvodní konference tohoto programu se konala v únoru roku 1999. Projektu se účastní 17 zemí střední a východní Evropy.

Dohledovým orgánem vůči plnění závazků vyplývajících z právních instrumentů Rady Evropy těmi státy, které nejsou členem FATF, je MONEYVAL⁶¹ (Council of Europe Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures).

4.4.3. OECD

Vlastní institucionální protikorupční rámec má též OECD: za prvé je to Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF), mezivládní organizace, jejímž posláním je vytváření a šíření národních i mezinárodních standardů boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

SIGMA je pak společná iniciativa EU a OECD, kterou z větší části financuje EU. Od roku 1992, kdy vznikl, podporuje tento program partnerské země v jejich snahách modernizovat veřejnou správu. V poslední době se zaměřoval i na přípravu kandidátských zemí na jejich cestě do EU. Jednou z oblastí, v níž poskytuje partnerským zemím podporu, je i problematika boje s korupcí.

---

⁶¹ Dříve PC-R-EVENT.

4.4.4. Ostatní mezinárodní organizace

Vlastní program boje proti korupci mají i INTERPOL⁶² (ICPO-Interpol), který v těchto dnech organizuje třídní kongres v Bankoku, Thajsko, zabývající se otázkou praní špinavých peněz, financování terorismu a korupci⁶³, Světová banka - BCD Team's Learning Program on Business Ethics and Anti-Corruption (ta začala podporovat více než 600 protikorupčních programů v roce 1996)⁶⁴, která v rámci tohoto programu vydává doporučení, výzkumy a publikace, a Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD⁶⁵) – ta svoji první výroční zprávu z činnosti v oblasti korupce vydala v roce 2006⁶⁶, činnost v této oblasti započala v roce 1991.

4.5. Instituce zabývající se bojem proti korupci

4.5.1. Evropský úřad boje proti podvodům - OLAF (Office de la Lutte Anti-Fraude)⁶⁷

⁶² Mezinárodní organizace kriminální policie - INTERPOL je největší policejní organizací na světě a jako mezinárodní mezivládní organizace zabezpečuje policejní spolupráci v kriminálně-policejní oblasti mezi smluvními státy organizace. V současné době sdružuje INTERPOL 184 členských států. Oficiální název organizace se nejčastěji vyskytuje v anglické podobě ICPO - International Criminal Police Organization, dále pak v podobě francouzské či španělské OIPC - Organization Internationale de Police Criminelle, Organización Internacional de Policía Criminal. INTERPOL získal statut stálého pozorovatele při OSN, který byl přijat hlasováním 51. Valného shromáždění OSN dne 15. 10. 1996 v New Yorku.

⁶³ <http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2007/PR200713.asp>

⁶⁴ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20368613~menuPK:34463~pagePK:64003015~piPK:64003012~theSitePK:4607,00.html>

⁶⁵ EBRD vznikla v roce 1991 na podporu a rozvoj soukromého sektoru a demokratických postupů ve střední Evropě a zemích bývalého Sovětského svazu. Kromě investičních projektů realizovaných v jednotlivých zemích analyzuje dopad změn na ekonomickou oblast. Jedním ze sledovaných ukazatelů je i korupce a tzv. „state capture“ - ovládnutí legislativního procesu lobbyistickými skupinami.

⁶⁶ <http://www.ebrd.com/about/integrity/report.pdf>

⁶⁷ http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_cs.html

Úřad byl založen v dubnu 1999 a převzal úkoly, které dříve plnila instituce jménem UCLAF (Unité de Coordination de la Lutte Anti-Fraude). Hlavním úkolem OLAF-u je ochrana finančních zájmů EU. Jedná se zejména o zjišťování finančních podvodů při nakládání s rozpočtovými prostředky EU. Úřad sestává z několika jednotek zaměřených zejména na problematiku zemědělství, informačních technologií, shromažďování informací, vyhodnocení legislativy, koordinaci a právní expertízy. Jednotky působí ve vztahu k možným finančním podvodům v orgánech EU. Působení OLAF-u je zaměřeno na vnitřní instituce EU (Komise, Rada, Parlament) i na jejich zastoupení v členských státech EU, nevztahuje se však na Evropskou investiční banku a Evropskou centrální banku. Pokud jde o samotné případy či podezření, Rada stanovila důkladně prošetřovat všechny nahlášené případy.

Z legislativního hlediska vychází OLAF z Úmluvy o ochraně finančních zájmů ES a ze dvou protokolů této úmluvy. Tyto protokoly upravují právní postupy spojené s implementací úmluvy, stanovují příslušné definice v oblasti korupce, umožňují výměnu informací a zabývají se problematikou právní odpovědnosti fyzických a právnických osob a praním špinavých peněz. Praktická činnost OLAF-u a její konkrétní výsledky jsou založeny na povinnosti OLAF-u prošetřit podezření z vlastních podvodů, přičemž všechny orgány EU jsou povinny poskytnout OLAF-u v případě takových podezření okamžitou informaci. Jedná se obecně o administrativní šetření, neboť OLAF nenahrazuje orgány činné v trestním řízení. Co se týče kontroly přidělovaných finančních prostředků z programů PHARE, SAPARD a ISPA, jsou pravidla obsažena v příslušných finančních memorandech a OLAF je vyzván k zapojení pouze v případě podezřelých transakcí.

4.5.2. SECI (South-East European Co-operation Initiative) - Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě⁶⁸

Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě (South-East European Co-operation Initiative, dále jen SECI) byla založena v roce 1996 a od jejího založení byl její hlavou (koordinátorem) někdejší (v letech 1991 až 1995) vicekancléř Rakouska, pan Erhard Busek, současný předseda Paktu stability.

SECI v současnosti zahrnuje následující země: Albánie, Bulharsko, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Řecko, Maďarsko, Makedonie, Moldavsko, Rumunsko, Slovinsko, Turecko. Jako poslední člen nově přistoupilo Srbsko a Černá Hora.

V centru působí i styční důstojníci řady dalších zemí (USA, Německo, Rakousko, Ruská federace, Polsko, Ukrajina, Gruzie, Ázerbajdžán, atd.). V průběhu roku projde přes bukurešťské centrum SECI asi 6 000 informací (dožádání).

Centrum funguje rovněž jako kontaktní bod (focal point) mezi SECI, EU a dalšími regionálními organizacemi:

- Pakt Stability / Stability Pact Initiative on Organised Crime (SPOC),
- Proces spolupráce v jihovýchodní Evropě / South-East European Co-operation Process (SECP),
- Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě / Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE),
- Iónsko – jadranská iniciativa / Ionic-Adriatic Initiative (IAI).

---

⁶⁸ <http://www.secicenter.org>

4.5.3. ICC (International Chamber of Commerce) - Mezinárodní obchodní komora⁶⁹

Mezinárodní obchodní komora (International Chamber of Commerce, ICC) je globální organizací, propagující a podporující mezinárodní systém otevřeného obchodu, tržní ekonomiky a toků investic. V oblasti problematiky boje proti korupci je aktivní jak svou publikační činností (včetně vydání Zprávy o pravidlech pro boj s úplatkářstvím z roku 1999), tak i v souvislosti s nově vznikajícími mezinárodními instrumenty pro boj s korupcí (ICC aktivně připomínkovala v průběhu let 2002-2003 vznikající Úmluvu OSN proti korupci).

---

⁶⁹ <http://www.iccwbo.org/>

5. Závěr

Ve své podstatě je organizovaný zločin systémem nadřazenosti a výlučnosti, kdy jediným cílem je podmanění, ovládnutí a manipulace. Jeho ideologií je váha a síla peněz a z nich vyplývající moc, prosazovaná vlastními zákony, pravidly a prostředky. Ve své vysoce organizované formě vytváří pevnou hierarchickou strukturu a zcela ignoruje - nebo si masivní korupcí a vydíráním přímo kupuje - zákony a instituce státu. Vládou peněz, výlučností, často mezinárodním charakterem a brutalitou, představuje organizovaný zločin vážné bezpečnostní riziko, které ohrožuje politickou i ekonomickou stabilitu demokratických zemí. Na rozdíl od terorismu organizovaný zločin velmi dbá, aby jeho aktivity probíhaly skrytě, nepozorovaně, mimo jakoukoliv publicitu. Za ideální proto považuje stav, kdy se lidé podprahově, instinktivně bojí a místo násilí stačí použít jen výhrůžky.

K dosažení svého cíle, v podobě ekonomické či politické moci, zneužívá organizovaný zločin otevřenost demokratické společnosti. Jeho důležitým terčem jsou např. hospodářské a obchodní struktury, které napadá zakládáním zdánlivě legálních společností. Úsilí zabydlet se v ekonomické oblasti vydatně napomáhá početná síť spolupracujících subjektů, které za úplatu poskytují informační a vlivovou podporu.

Neméně intenzivně se organizovaný zločin snaží infiltrovat do moci zákonodárné, výkonné a soudní. Usiluje o kontakty v parlamentech, ve státní správě i v místní samosprávě, kde vytvořením nadstandardních vazeb lze ovlivňovat řešení různých lokálních problémů. Za nejnebezpečnější lze považovat snahu organizovaného zločinu pronikat do policie a justice, a tak narušovat nebo zcela paralyzovat jejich fungování. A totéž platí o politice. Vedle logického zájmu o významné politiky se středem jeho pozornosti stávají i lidé, kteří politickou kariéru teprve začínají a mají perspektivu získat významné pozice. Ignorování a přehlížení snah organizovaného zločinu by proto mohlo vést i k proměně volné soutěže politických stran, jako jednoho ze základních principů fungující demokracie, v dokonale manipulovaný, zcela formální proces s předem dohodnutým výsledkem.

Všechny uvedené dokumenty a mnoho dalších zabývajících se touto tematikou mají velký význam především ve dvou směrech. Jednak naléhavě upozorňují světové společenství a jednotlivé státy na narůstající hrozbu organizovaného zločinu a stimulují politickou vůli této hrozbě adekvátně čelit. A za druhé, navrhuji konkrétní opatření jak efektivně postupovat a otvírají široký prostor pro mezinárodní spolupráci.

Pozitiva těchto mezinárodních dokumentů jsou nepochybná. Jako jejich nedostatek vidím skutečnost, že v době, kdy jsou návrhy těchto dokumentů dokončeny a po mnohdy složitých vyjednáváních schváleny a podepisovány (a zpravidla teprve po delší době ratifikovány signatářskými státy), organizovaný zločin může nabýt nových forem, jeho zločinecké aktivity se mohou orientovat na jiné oblasti, struktura organizovaných zločineckých skupin se může změnit.

Představitelé organizovaného zločinu jsou mimořádně obtížní protivníci a proto je třeba postavit proti nim nepřítel srovnatelné úrovně. Implementace smluvních povinností z výše uvedených instrumentů nám pomůže jim lépe konkurovat a také předcházet těmto nežádoucím jevům. Na druhou stranu je třeba dát pozor na bezmyšlenkovité hájení všech postupů a libovolné používání právních prostředků. Je potřeba si uvědomit (aniž by tím bylo myšleno, že „účel světí prostředky“), že kvalita a účelnost prostředků v boji s organizovaným zločinem je přímo úměrná požadovanému výsledku, tzn. eliminaci a efektivnímu boji s organizovanými zločineckými strukturami.

SEZNAM LITERATURY

- Bezpečnostní informační služba*, (2004). Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2003, Praha, BIS
- Chmelík Jan a kolektiv* Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu. Praha: Linde, 2004
- Glos, H., Vejvodský, T.* Legalizace výnosů z trestné činnosti. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2003
- Karabec, Z.* K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. Trestní právo, 1999, č. 2
- Karabec, Z.* Některé přístupy k právnímu definování organizovaného zločinu. Účinnost právních prostředků proti organizovanému zločinu. Praha: IKSP, 1999
- Michell, A., Sikka, P., Willmott, H.* The Accountants' Laundromat, Essex, Association for Accountancy & Business Affairs, 1998
- Němec, M.* Mafie a zločinecké gangy. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2003
- Němec, M.* Organizovaný zločin. Praha: Naše vojsko, 1995
- Nožina, M.* Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. 1. vydání. Praha: KLP, 1997
- Osmančík, O.* Pravděpodobné modely organizované kriminality. Současný stav v České republice. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994
- Robinson, J.* Pánové z prádelny špinavých peněz. 1. vydání. Praha: Columbus, 1995
- Scheinost, M. a kol.* Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice. Praha : IKSP, 1997
- Šturma P., Nováková, J., Bílková, V.* Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2003

Další zdroje online

Encyklopedie Wikipedia: [<http://cs.wikipedia.org/wiki/Korupce>]

Encyklopedie Wikipedia:

[[http://cs.wikipedia.org/wiki/Vyd%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_\(extradice\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vyd%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_(extradice))]

Financial Action Task Force, (2004). Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the 8 Special Recommendations, [online], Financial Action Task Force, [http://www.fatf-gafi.org/pdf/Meth-2004_en.pdf].

Financial Action Task Force, (2003). The Forty Recommendations, [online], Financial Action Task Force, [http://www.fatf-gafi.org/40Recs_en.htm].

Financial Action Task Force, (2001). Special Recommendations on Terrorist Financing, [online], Financial Action Task Force, [http://www.fatf-gafi.org/SRecsTF_en.htm].

Financial Action Task Force – Organisation for Economic Cooperation and Development, (1999). Policy Brief: Money Laundering, OECD, [http://www1.oecd.org/fatf/pdf/PB9906_en.pdf].

Financial Action Task Force, (1996). The Forty Recommendations, [online], Financial Action Task Force, [http://www.fatf-gafi.org/40Recs-1996_en.htm].

Světová banka, Mezinárodní měnový fond (2003). Česká republika: Podrobná hodnotící zpráva o boji proti praní peněz a financování terorismu, Ministerstvo financí ČR, [<http://www.mfcr.cz/static/FAU/Report.cz.pdf>].

Transparency International Slovensko, (2003). BEEPS Interactive Dataset, Světová banka, [www.worldbank.org/wbi/governance].

[http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_cs.html]

[<http://euroservis.czechtrade.cz/dotaz/boj-proti-korupci-eu-1724>]

[<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20368613~menuPK:34463~pagePK:64003015~piPK:64003012~theSitePK:4607,00.html>]

[<http://www.ebrd.com/about/integrity/report.pdf>]

[<http://www.iccwbo.org/>]

[<http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2007/PR200713.asp>]

[<http://www.iom.cz/>]

[<http://www.seccicenter.org>]

Legislativní zdroje

Směrnice Rady Evropy č. 91/308/EEC o prevenci využívání finančního systému za účelem praní peněz

Rezoluce Rady Evropské unie z 20.12.1996 o osobách spolupracujících se soudy v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu

Rezoluce z 23.11.1995 o ochraně svědků v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu

Globální směrnice proti praní špinavých peněz pro soukromé bankovníctví (Wolfsberské zásady) - Wolsberg AML Principles on Private Banking, 2002, [<http://www.wolfsberg-principles.com/privat-banking.html>]

40 doporučení Finančního akčního výboru proti praní peněz (Financial Action Task Force - FATF), FATF, 2004, [<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/40/34849567.pdf>]

Zvláštní doporučení FATF, týkající se financování terorismu, FATF, 2004, [<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/8/17/34849466.pdf>]

Metodologie pro 40 + 9 doporučení FATF, 2005, [<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/45/15/34864111.pdf>]